

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404241>

illustrer 12

Gerlach Cerfontaine
Oud-AZU-voorzitter is
vertrokken naar Schiphol.

8

Bedrijfsgeschiedenis
Hoogovens, Schiphol en
Rabobank laten hun
historie optekenen.

9

De waarde
van een leven. Over de
ethische grenzen van
de medische wetenschap.

10-11

NIKI 40 jaar
Nederlandse kunsthistorici in
Florence.

13

Verder in dit nummer:

Nieuws	3
De opinie	4
Vakgenoten	6
Centrum voor Beleid en Management	12
Illustrerzake	14
Kwartaal	19
De zijsprong	20

Nederlands-Duits klimaatcentrum van start

Een onderzoekcentrum van Europese allure. Dat is de verwachting die begin juli werd uitgesproken bij de officiële opening van de Nederlands-Duitse onderzoeksschool COACH (Cooperation on Oceanic, Atmospheric and climate Change studies). Geïnspireerd door Nobelprijswinnaar Paul Crutzen zoeken Utrechtse onderzoekers samen met hun Duitse collega's naar het beste model voor het wereldklimaat.

In COACH gaan klimaatonderzoekers van het Utrechtse Instituut voor Marien en Atmosferisch Onderzoek (IMAU), het KNMI en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) nauw samenwerken met hun collega's van het Max-Planck-Instituut voor Meteorologie in Hamburg en het Max-Planck-Instituut voor Chemie in Mainz.

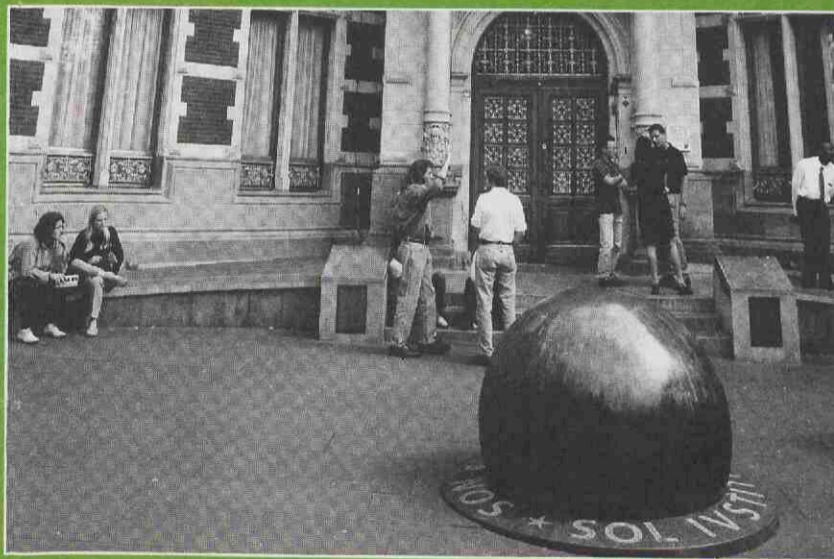
In het klimaatonderzoek draait het om het produceren van zo accuraat mogelijke wetenschappelijke modellen voor alle processen die invloed hebben op het klimaat op aarde.

Een bekend voorbeeld is het meteorologisch model waarmee het KNMI het weer voorspelt. Maar het klimaat op aarde wordt ook beïnvloed door een schier duizelingwekkend aantal andere processen van chemische, fysische en biologische aard. Voor elk van die processen zijn inmiddels deelmodellen opgesteld. De uiteindelijke uitdaging voor klimaatonderzoekers is die deelmodellen

onderling zo te koppelen dat voor de hele aarde en de atmosfeer daarboven een samenhangend model ontstaat waarmee uitspraken kunnen worden gedaan over de verwachte ontwikkeling van het klimaat. Het spreekt voor zich dat zo'n ambitieuze doelstelling alleen kan worden verwezenlijkt in grootschalige, multidisciplinaire samenwerkingsverbanden.

Met een kleine 150 medewerkers en promovendi heeft het Nederlands-Duitse samenwerkingsverband in de terminologie van directeur Jos Lelieveld nu 'voldoende kritische massa' om te kunnen concurreren met soortgelijke centra elders in de wereld. Want de concurrentie om het best werkende klimaatmodel is een belangrijke drijfveer voor het onderzoek.

Zie verder pagina 7.

Utrechtse bescheidenheid

Lauw. Dat woord typeert nog het best het gevoel van veel Utrechtse alumni voor de universiteit waar ze hebben gestudeerd. Ze kozen indertijd bijna allemaal voor de veiligheid van de stad; de reputatie van de opleiding kwam op de tweede plaats. 'Utrecht is nu eenmaal geen Harvard', is de bescheiden opvatting.

"Nogal pijnlijk", reageert de voorzitter van de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds, Hans Vliegthart, op de ontvullende uitkomsten van een recent onderzoek. "De Universiteit Utrecht verdient beter."

Pagina 5

Wetenschap op radio

Ik sta voor de vraag of ik de komende maanden een wekelijks radioprogramma over wetenschap wil maken. Allerlei twijfels manifesteren zich; oude frustraties komen boven. Laat ik mijn hart eens luchten.

In de kranten heeft wetenschap een positie als economie, media en sport. Veel dagbladen hebben gespecialiseerde redacteurs en freelancers. Samen maken deze mensen een wekelijkse bijlage van verschillende pagina's, en zo nodig nieuwsberichten.

Bij de omroep geeft niemand om wetenschap. Elke omroep doet incidenteel wel wat, liefst iets medisch met – afhankelijk van de omroep – bloederige operaties of zielige kindertjes. Alleen de VPRO en Teleac/NOT brengen regelmatig wetenschappelijke programma's, en hebben eigen redacties.

Het is nog erger. Bij de omroep geeft bijna niemand om radio. Met 'programma's over wetenschap' wordt altijd bedoeld: 'televisieprogramma's over wetenschap'. De televisie trekt het publiek, werft de leden, haalt het STER-geld binnen, bepaalt de publieke opinie. Omroepgidsen schrijven nauwelijks over hun eigen radioprogramma's. Radio, ach, als het maar niet te veel kost. Politici hebben vijf zenders uit de grond gestampt, en die moeten op een koopje vol. Er is geen geld voor goed personeel en geen tijd voor research of mooie montage. Dan krijg je onnozele interviewers die deskundigen zonder weerwerk 'laten leeglopen', liefst via de telefoon.

Ondanks het belang en de belangstelling is wetenschap bovendien verbannen naar Radio 5, tussen de uitzendingen in het Arabisch. Immers, alleen politiek en sociaal-economisch nieuws is nieuws en mag op Radio 1. Zo'n uitzending op Radio 5 wordt niet besproken in de krant, is na een paar minuten voorbij, wordt niet herhaald en belandt niet in een knipselmap. Als je naamloos en hongerig wilt sterven, kom naar Radio 5! Schrijf dan een onbelangrijk stukje in de krant – de halve wereld ziet het en je wordt gevraagd voor een goed betaalde spreekbeurt.

Weet u hoeveel luisteraars een programma op Radio 5 niettemin trekt? Enkele tienduizenden. Da's een goed gevuld stadion dat je mag toespreken; beter gevuld dan bij menige eredivisiewedstrijd. Waarschijnlijk is dat een groter publiek dan een willekeurig stukje in de krant trekt, omdat de meeste abonnees de meeste stukken niet lezen.

Daarom geloof ik dat ik het toch maar doe. Luister of ze me inderdaad zo gek hebben gekregen: dinsdagochtend 11.25 uur, Radio 5.

Herbert
Blankesteijn,
wetenschaps-
journalist

Geneuzel in wetboeken

De sprong

Afgestudeerd, en dan?

Naam: Mariëtte Brunsveld (26)
Opleiding: Rechten
Afgestudeerd: 24 februari 1997
Baan: Rechtelijk Ambtenaar
In Opleiding (RAIO)

Dikke wetboeken. Mariëtte Brunsveld had gezworen ze van ze lang zal ze leven niet meer in te kijken. Tot ze werd aangenomen voor de opleiding tot rechtelijk ambtenaar. Met dezelfde knoeperts weer op schoot ploetert ze nu dagelijks met civielrechtelijke vonnissen. En ze vindt het nog leuk ook.

Stage lopen, scriptie schrijven, afstuderen, en dan rustig eens een paar maanden rondkijken. Dat was het scenario dat Mariëtte Brunsveld in haar hoofd had, toen ze zo'n twee jaar geleden aan haar afstudeeropdracht bij het waterschap in Leiden begon. Maar de overgang van studeren naar werken verliep enigszins anders. Na afloop van haar stageperiode kon ze in Leiden tijdelijk aan de slag op de juridische afdeling, als beleidsmedewerker. Daarmee zat ze op een plek die ze tijdens haar studie Bestuursrecht immer op het oog had gehad. Toen haar contract werd verlengd aarzelde ze dan ook niet en ging de scriptie in de wacht. Maar wat ze absoluut niet had kunnen vermoeden gebeurde. Na enige tijd begon Mariëtte de juridische problemen en het geneuzel in wetboeken te missen. "Waar zijn de ruzies?", vroeg ze zich af. Bovendien kreeg ze bij het waterschap al snel het gevoel slapend oud te kunnen worden. En wanneer je

zelf al een beetje lui bent aangelegd, is het tijd op zoek te gaan naar een uitdaging. Mariëtte besloot een gokje te wagen. Met ongeveer vijfhonderd andere juristen dong ze naar een van de 25 plaatsen voor de opleiding tot rechtelijk ambtenaar, die twee keer per jaar worden vergeven. In de trein naar Leiden werden de oefenboekjes voor de psychologische tests doorgenomen. Buiten werktijden werkte ze ijverig aan de scriptie. Ze moest toch eerst afstuderen wilde ze werkelijk in aanmerking komen.

Dat ze uiteindelijk werd uitgekozen lijkt Mariëtte nog steeds niet helemaal te kunnen vatten. Vergeleken met de meeste van haar collega's is ze relatief jong en onervaren. Bovendien is ze tot haar grote opluchting bij de Utrechtse rechtbank geplaatst. Dat is nog geen vijf minuten lopen vanaf haar woning! Voor hetzelfde geld had ze naar Leeuwarden mogen verkassen.

Mariëtte wordt nu in zes jaar opgeleid tot Officier van Justitie of rechter. Waarschijnlijk wordt het het laatste. Ze staat het liefst boven de partijen. Bovendien mist ze de drive van de echte crime-fighters, zo meent ze. Nog even heeft ze gedacht: "Oef, weer een opleiding van zes jaar, waar begin ik aan?" Tot nu toe blijkt het echter een ideale combinatie van leren en werken. Tijd om lui te zijn wordt haar in ieder geval niet gegund. (XB)

Illustrerzijde

Utrechtse citaten uit de krant

**Arnold Bakker, arbeids- en
organisatiepsycholoog
in de Volkskrant**

"We hebben naar 81 intensive care-afdelingen gekeken. Het aantal opgebrande collega's dat mensen zeiden te hebben bleek de beste voorspeller te zijn van hun eigen burn-out... Wellicht vinden er zowel bewuste als onbewuste processen plaats. Maar als je wilt ingrijpen, is het nuttig te weten wat de overhand heeft. Dan weet je ook of het bijvoorbeeld zin heeft om op teamniveau bijeenkomsten te organiseren waarin het onderwerp expliciet wordt besproken."

**Paul Schnabel, hoogleraar geestelijke
gezondheidszorg en directeur Sociaal
Cultureel Planbureau
in het Utrechts Nieuwsblad**

"Een op de zestien Nederlanders, vooral in achterstandswijken in de (grote) steden, leeft gezien opleiding, arbeid, inkomen en beperkte zelfredzaamheid in een wat wankel evenwicht. Ik vind dat percentage niet hoog. Dat lijkt misschien zo omdat het goed in kaart is gebracht. Maar vergeleken met andere landen is het laag. Ideaal zou zijn als het iedereen goed gaat, maar dat is ons niet beschoren.

Er zullen altijd mensen uitvallen, marginaal zijn. Maar daarom kun je nog niet spreken van een tweedeling."

**Wim Zonneveld, hoogleraar Linguïstiek
in de Telegraaf**

"De beste manier voor een dove om mee te komen in de Nederlandse samenleving is hem Nederlands te leren spreken, dacht men lange tijd. Maar dat werkt niet. Je hebt namelijk altijd een eerste taal nodig die je goed beheerst, om je later een tweede eigen te maken. Bovendien leer je voor je tiende talen redelijk snel. De dove moet dus eerst bekend zijn met zijn natuurlijke manier van communiceren."

**Vincent Duindam, psycholoog
in Trouw**

"In Nederland heerst een groot gevoel voor huiselijkheid. We hebben het hier niet zo op kostscholen of internaten. Het eigen huis is heel belangrijk. Aanvankelijk werd dit heel sterk aan de vrouw/moeder gekoppeld. Nu werken veel moeders parttime. Parttime werk is in Nederland bovendien zowel voor vrouwen als mannen wijder verbreid dan in de rest van Europa."

**Bastiaan Bommelé, historicus, over
de Universiteit Utrecht
in NRCHandelsblad**

"Het is zonderling dat niemand bij de universiteit schijnt te begrijpen dat de holle Amerikaanse managementkreet 'excellence' hoort bij een wasmiddel en niet bij een

academisch instituut. Een universiteit kan nooit excellent zijn, want een universiteit dient slechts steeds beter te worden. En 'beter' wordt men waarschijnlijk niet door gelijk-schakeling en een mission statement; beter wordt men misschien wel door geduldige geleerdheid en vooral door het met elkaar oneens te zijn."

**Johan Jansen, voorzitter van de
Universiteitsraad
in het Utrechts Nieuwsblad**

"Besturen is in mijn ogen het overtuigen van mensen. Lullen tot je een ons weegt. Iets met een truc door de strot duwen van mensen werkt niet, zeker niet op lange termijn en zeker niet op de universiteit. Daar zijn mensen veel te slim om verkooppraatjes te pikken."

**Yucel Yesilgöz, criminoloog, na zijn
uitspraak 'Turkije is een narcostaat'
in NRC**

"Mijn collega's bij het Centrum voor Etnische studies vonden mij een verrader. Ik was 'zwart', ik moest de kant van de zwarten kiezen. Het racisme zat bij wit. Maar helaas, racisme is niet voorbehouden aan wit. Maar ook de Nederlandse opinie viel over me heen. Renate Rubenstein vond dat Turkse kinderen de kans moesten krijgen hun zelfbeeld te versterken. Dat vind ik ook, maar zeggen dat het Turkse ras superieur is, is niet de goede manier in mijn ogen."

Nieuwe studenten UIT-gedaagd

Niet weg te denken als begin van de studietijd: de introductie. Wat vroeger de A- en B-dagen waren, zijn sinds vorig jaar de UIT-dagen, ofwel de Utrechtse Introductie Tijd. Van 10 tot en met 14 augustus maakten zo'n 2000 aanstaande studenten kennis met hun nieuwe stad en universiteit of hogeschool. Het thema van de feestelijke UIT-dagen was dit jaar 'Fata Morgana'.

University College van start

Na een voorbereidingstijd van twee jaar is het University College (UC) op 1 september van start gegaan. Bijna 200 Nederlandse en buitenlandse studenten wonen inmiddels op de campus op het terrein van de voormalige Kromhoutkazerne.

In de afgelopen twee jaar is veel gedaan om het zover te krijgen. Na een haalbaarheidsstudie in 1996 werd in 1997 een begin gemaakt met de opbouw van het curriculum. Sinds begin 1998 wordt er op het Kromhoutterrein flink gebouwd en verbouwd. In het jaar 2000 zal de UC-campus zijn definitieve vorm krijgen.

Het University College biedt een driejarige, geheel Engelstalige opleiding voor Nederlandse en buitenlandse getalenteerde studenten. Met het bachelorsdiploma dat wordt behaald

in een van de drie interdisciplinaire vakgebieden (humanities, social science, science) kunnen afgestudeerden hun studie voortzetten aan een buitenlandse of Nederlandse universiteit of solliciteren naar een promotieplaats. De interesse voor het UC is groot, zeker na enkele publicaties in Elsevier en de Volkskrant afgelopen voorjaar. Ook de publiciteit rondom een eventueel op te starten 'Medical School' heeft de bekendheid van het college vergroot. De 'Medical School' zou de universiteit de mogelijkheid moeten bieden een beperkt aantal studenten buiten de loting om te plaatsen, studenten met een pre-med BSc-diploma van het UC bijvoorbeeld.

Het bureau van het University College behandelde in totaal meer dan 3000 informatie-vragen en voorzag meer dan 800 geïnteresseerden van een application form. 400

aspirantstudenten zijn door de Board of Studies uitgenodigd voor een interview; 210 ontvingen uiteindelijk een uitnodiging voor deelname aan het UC-programma. 195 studenten, waarvan ongeveer een kwart met een buitenlandse nationaliteit, hebben de uitnodiging aanvaard. Dat waren er iets meer dan waarop was gerekend, waardoor een aantal studenten gedurende de eerste maand van hun verblijf op campus een kamer moet delen. (RM)

Johan Janssen voorzitter Universiteitsraad

Johan Janssen (45) is op 1 juni begonnen als voorzitter van de Universiteitsraad. Hij volgt Carla Kuijpers-Groensmit op, die deze functie zeven jaar bekleedde. Janssen studeerde in de jaren zeventig staats- en administratief recht in Utrecht. Van 1988 tot 1994 was hij voorzitter van de U-raad in Wageningen.

Zijn aanstelling in Utrecht is in eerste instantie voor twee jaar. Twee dagen in de week vult Janssen met het voorzitterschap, de andere drie dagen werkt hij op het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Daar ondersteunt hij de directie van de Rijksdienst voor de Keuring van Vee en Vlees bij de behandeling van politiek gevoelige onderwerpen.

Na een rechtenstudie in Utrecht vervulde Janssen zijn vervangende dienstplicht bij de

Migrantenraad. Daarna werd hij stafcoördinator op het directoraat Wetgeving en Juridische Zaken en vervolgens voorzitter van de Universiteitsraad in Wageningen. De Utrechtse alumnus heeft ook politiek-bestuurlijke ervaring. In de Gelderse Provinciale Staten had Janssen acht jaar zitting voor Links Gelderland. In zijn woonplaats Ede werd hij dit voorjaar lid van de gemeenteraad voor de gecombineerde lijst Groen Links/Progressief Ede.

Janssen noemt zichzelf 'een echte meedenker'. Dat past goed binnen het nieuwe takenpakket van de Universiteitsraad na de veranderingen door de wet Modernisering Universitaire Bestuurstructuur (MUB), die vorig jaar officieel is ingegaan. Meedenken, in plaats van meebesturen, is daarin het sleutelwoord. (RM)

Proefschrift uitsluitend op Internet

Promoveren via internet is tegenwoordig al bijna oud nieuws, maar het publiceren van een dissertatie uitsluitend via internet beleefde in Utrecht op 10 juni jl. zijn primeur. De juriste Lisette van Herk verdedigde die dag haar proefschrift 'Arbeidsvoorwaardenvorming op Europees niveau' over de regelgeving in het beroepsgoederenverkeer over de weg. Geschrokken door de hoge kosten van het drukken van een proefschrift besloot ze de tekst alleen per internet beschikbaar te stellen.

Het proefschrift van Van Herk is niet het enige proefschrift dat via internet is op te vragen bij de Utrechtse Universiteitsbibliotheek (UB), maar het is wel het enige dat alleen via internet te bekijken is. De 26 andere proefschriften die nu elektronisch opvraagbaar zijn, waren al eerder in druk verschenen. Voor een promovendus heeft elektronisch publiceren een aantal voordelen. Naast de besparing op drukkosten is een groot voordeel dat de publicatie direct en wereldwijd te raadplegen is. Collega-wetenschappers kunnen de tekst makkelijk vinden, bijvoorbeeld met internetzoekmachines of vanuit de catalogus van

Onderwijskunde richt BV op

Het Centrum voor Leermiddelenstudie Utrecht (CLU) is per 1 augustus gestart als U-CLU, de zevende BV in de Holding Universiteit Utrecht BV. Voorheen was het centrum als derde-geldstroominstituut verbonden aan de vakgroep Onderwijskunde van de faculteit Sociale Wetenschappen.

De start van de nieuwe BV wordt op 24 september gevierd, samen met het tienjarig bestaan van het centrum. De dertien medewerkers komen dan ook officieel in dienst van de U-CLU, die daarmee de eerste universitaire BV is met eigen personeelsleden. De medewerkers van het centrum houden zich bezig met ontwikkelen, evalueren en bewerken van opleidingen en leermiddelen. Het centrum verzorgt daartoe onder andere cursussen en coaching voor verschillende opdrachtgevers, waaronder ABN-Amro en het ministerie van Onderwijs van de Nederlandse Antillen. De Holding Universiteit Utrecht BV is begin dit jaar officieel opgericht en heeft als doel de activiteiten van universitaire BV's te bundelen. Een U-BV moet voor het universitaire onderzoek een meerwaarde hebben en de winst wordt in principe geïnvesteerd in verder onderzoek.

Naast de vier BV's waarmee de Holding begon, zijn eerder dit jaar ook U-CCER Production BV vanuit de faculteit Godgeleerdheid (productie en verspreiding van cd-roms op het gebied van Egyptologie) en U-Trial BV vanuit de faculteit Geneeskunde (klinische trials) opgenomen in de universitaire houdstermaatschappij. (RM)

de bibliotheek, en er meteen over beschikken. Zo is het mogelijk een veel groter publiek te bereiken dan met alleen een papieren versie. In een elektronische versie kunnen bovendien allerlei multimedia-elementen worden opgenomen, zoals (bewegende) beelden en geluid. Via hyperlinks kunnen koppelingen worden gelegd tussen verschillende delen van een publicatie of andere internetbronnen. Ook voor de universiteit kan elektronisch publiceren voordelen opleveren. Het biedt onder andere een mogelijkheid de monopoliepositie van uitgeverij te omzeilen. Waar de promovendus nu de auteursrechten overdraagt aan de uitgever, worden die bij elektronische publicaties in eigen hand gehouden. Wanneer een publicatie bijvoorbeeld wordt gebruikt in een reader voor het onderwijs, hoeft daar niet nog eens voor te worden betaald. Het digitaal beschikbaar maken van proefschriften is een van de projecten van de UB waarin de mogelijkheden van internet worden onderzocht. De proefschriften kunnen via de homepage van de bibliotheek worden bezocht: www.library.uu.nl/~proefsch/. Daar is ook meer informatie te vinden over digitaal publiceren. (RM)

Weg met het bursalenstelsel!

De opinie

Een wetenschapper spreekt zich kritisch uit

Naam: *drs. Simone Veld (27)*
 Functie: *beurspromovenda en voorzitter BeursPromovendiOverleg Letteren*

Promoveren, is dat studeren of werken? Met de invoering van promotiebeurzen naast het aio-stelsel koos het Utrechtse college van bestuur er in 1996 voor het promoveren te beschouwen als onderdeel van de wetenschappelijke opleiding. De bursalen zien het uitvoeren van hun promotie-onderzoek echter als werk. Ze vinden een fatsoenlijke arbeidsovereenkomst daarom een eerste vereiste. De evaluatie van de Utrechtse aanpak kan dit najaar maar tot één acceptabele uitkomst leiden, betoogt Simone Veld, voorzitter van het Beurs-PromovendiOverleg Letteren: afschaffing van het stelsel.

ERIK HARDEMAN

"Eind vorig jaar oordeelde het GAK op een vraag van het Leids Promovendi Overleg dat bursalen werknemers zijn en geen studenten. Volgens het GAK is er namelijk sprake van een persoonlijke dienstverrichting en loonbetaling, omdat er contracten met beurspromovendi worden afgesloten en over een promotiebeurs inkomstenbelasting is verschuldigd. Er is een reëel werkgeversgezag, want de overeenkomst wordt aangegaan voor bepaalde tijd (vier jaar). Bovendien gelden er vaste verplichtingen voor de promovendus bij de opzet, uitvoering en rapportage van zijn onderzoek.

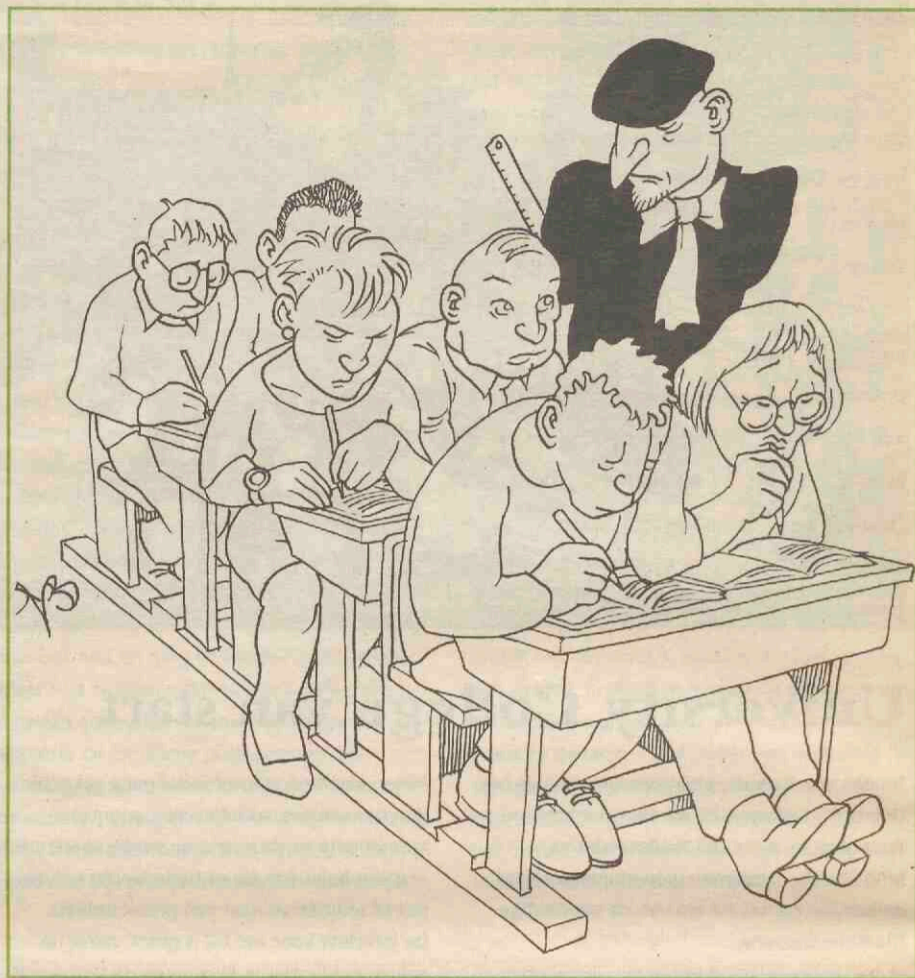
Het aantal uren per projectgebonden activiteit is vastgelegd en er zijn regelingen getroffen met betrekking tot auteursrecht, intellectueel eigendom en octrooirecht."

"Volgens de criteria van het GAK zijn beurspromovendi dus werknemers. Dat sommige universiteiten dat zelf ook inzien, blijkt niet alleen uit het feit dat het Leidse college van bestuur de beurzen na de GAK-uitspraak met onmiddellijke ingang afschafte. Het blijkt ook uit het feit dat beurspromovendi – ook in Utrecht – een (deel van een) werkkamer met bureau, computer en telefoon ter beschikking krijgen. Kom daar als student maar eens om." "Ook in veel andere opzichten bijvoorbeeld bij het schrijven van wetenschappelijke artikelen en het geven van lezingen functioneren bursalen als volwaardige medewerkers. Dat het Utrechtse college van bestuur hen, wanneer het om de aanstelling gaat, opeens als studenten betitelt, heeft volgens ons dan ook louter financiële redenen. Bursalen zijn simpelweg goedkoper dan aio's, met name omdat ze geen wachtgeld krijgen als zij langer dan vier jaar over hun onderzoek doen, of als zij werkloos worden na afronding van hun promotie."

Prestige

"Het Utrechtse collegelid Van Vucht Tijssen vraagt zich af waar wij beurspromovendi nu eigenlijk zo moeilijk over doen. In tegenstelling tot aio's hoeven wij geen onderwijs te geven en kunnen we ons vier jaar ongestoord aan ons onderzoek wijden. Als wij toch onderwijs willen geven, kunnen we daarvoor zelfs een aparte tijdelijke aanstelling krijgen. Weliswaar missen we de zekerheid van een vaste aanstelling die aio's wel hebben. Maar met drieduizend gulden bruto in de maand krijgen we toch een heel acceptabele beurs, die zelfs hoger uitkomt dan het salaris dat aio's in hun eerste drie jaar verdienen. Volgens Van Vucht Tijssen moet onze onvrede dus wel schuilen in zoiets ongrijpbaars als het ontbreken van het 'prestige' van het aio-schap."

"Dat is leuk bedacht, maar eerlijk gezegd zal het prestige ons een zorg zijn. Veel belangrijker is voor ons het ontbreken van de meest elementaire sociale zekerheid. In tegenstelling tot een aio is een beurspromovendus namelijk niet verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid, bouwt hij geen pensioen op, heeft hij geen recht op een vergoeding van de kosten van een ziektekostenverzekering en krijgt hij geen vakantie-uitkering. Zelfs een verlenging van de aanstelling in geval van ziekte is hoogst onzeker, zoals blijkt uit het recente voorbeeld van een Amsterdamse bursaal die al enige tijd thuis zit met RSI. Tegen de wens van de leiding van haar onderzoekschool werd haar contract door de faculteit na het eerste jaar niet verlengd. Voor zaken als arbeidsongeschiktheid en pensioen kan een bursaal natuurlijk zelf regelingen treffen, maar dat kost geld. Als die kosten in de berekening van de inkomens van aio en bursaal worden meegenomen, blijkt dat een bursaal aanzienlijk minder te besteden heeft dan een aio. Van een beurs die hoger uitkomt dan een aio-

Tekening: Niels Bongers

salaris, is zelfs in het eerste jaar al geen sprake. Over de totale vier jaar is er een verschil van meer dan 30 duizend gulden ten nadele van bursalen. En dan gaan we nog voorbij aan het feit dat de bursaal in geval van ontslag of werkloosheid geen recht heeft op wachtgeld, maar in de bijstand terechtkomt."

Arbeidsmarktpositie

"Ook de toekomstige arbeidsmarktpositie van bursalen is bij gebrek aan voldoende onderwijservaring slechter dan die van aio's. Van Vucht Tijssen mag dan stellen dat bursalen een aparte onderwijsaanstelling kunnen krijgen, in de praktijk ontbreekt daar vaak de financiële ruimte voor, juist bij die faculteiten die om financiële redenen het beursstelsel hebben ingevoerd. De praktijk is dus dat veel bursalen

Beurspromovendi

In Utrecht kunnen de faculteiten Letteren, Diergeneeskunde, Ruimtelijke Wetenschappen, Wijsbegeerte en Godgeleerdheid beurspromovendi aanstellen. Deze faculteiten zullen het bursalenstelsel in het najaar evalueren. De verwachte aantallen bursalen voor eind '98 zijn:

Letteren	38
Diergeneeskunde	4
Ruimtelijke Wetenschappen	12
Wijsbegeerte	3
Godgeleerdheid	0
Totaal	57

Beurspromovendi zijn gewoon goedkoper dan aio's

in vier jaar geen enkele onderwijservaring opdoen. Het hoeft geen betoog dat dat niet echt bevorderlijk is voor hun kans op het vinden van een baan."

"En dan is er nog het probleem dat beurspromovendi volstrekt los staan van de onderwijsinstututen en officieel eigenlijk nergens bij horen. Aio's worden als medewerkers betrokken bij alle activiteiten van de faculteit. Zij hebben als personeelsleden een stem en worden uitgenodigd om mee te denken over nieuwe ontwikkelingen. Als bursaal sta je buiten de wetenschappelijke gemeenschap en ben je puur afhankelijk van de bereidheid van jouw begeleider om je bij dingen te betrekken."

"Het zijn deze inhoudelijke argumenten waarom wij het handhaven van het stelsel afwijzen. Als het college van bestuur vindt dat het te weinig geld krijgt voor onderzoek, dan moet het de minister om meer geld vragen. En als dat niet realistisch is, dan moet men zorgen dat de aio-opleiding en de loopbaanbegeleiding zo goed wordt dat gepromoveerden automatisch aan de bak komen. Het wachtgeldrisico wordt dan minimaal. De universiteit schuift haar problemen nu wel heel eenzijdig af op één enkele groep."

'Utrecht is nu eenmaal geen Harvard'

Bescheidenheid over academische afkomst

Jonge noch oudere afgestudeerden van de Universiteit Utrecht zijn echt trots op hun academische wortels. Ze schamen zich niet voor hun alma mater en ze zouden Utrecht 'niet afraden'. Maar daar houdt het wel mee op.

Een recent onderzoek onder vijftien oud-studenten zou de voorstanders van een enthousiast alumni-beleid danig kunnen ontmoedigen. Hans Vliegthart, voorzitter van het universiteitsfonds, moest inderdaad even slikken toen hij het eindverslag las. "We moeten beter uitleggen waarom we elkaar nodig hebben. Te beginnen bij onze toekomstige alumni, de eerstejaarsstudenten."

TWAN GEURTS

Je kunt niet spreken van een innige liefde tussen de Universiteit Utrecht en haar afgestudeerden. Dat blijkt uit een recent onderzoek in opdracht van de universiteit en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. Beide partijen willen graag de band met alumni versterken. Maar om een succesvol beleid uit te zetten is er meer duidelijkheid nodig over de wensen en behoeften van de beoogde doelgroep. Het Amsterdamse 'Centrum voor marketing-analyses' heeft daartoe afgelopen voorjaar vijftien Utrechtse alumni uitgebreid geïnterviewd over hun Utrecht-gevoel. Hoe ervaren zij hun relatie – toen en nu – met de Universiteit Utrecht en stellen zij prijs op intensivering van het contact? De conclusies zijn niet mals en mogen representatief heten. Tal van alumni zeggen dat ze indertijd geen overtuigende keuze gemaakt hebben voor de Universiteit Utrecht. Ze hebben vooral voor de stad gekozen, de opleiding kwam op de tweede plaats. 'Utrecht is een veilige, overzichtelijke stad met een beschermd karakter.' Anders dan van hun faculteit hebben alumni slechts een diffuus beeld van de universiteit in haar geheel, een gemeenschappelijk gevoel ontbreekt. De universiteit heeft te weinig profiel en er is nauwelijks sprake van enige trots op de academische wortels die men heeft. 'Ik heb geen idee wat Utrecht bijzonder maakt.' Alumni tonen zich dan ook bescheiden over hun academische achtergrond. Ze schamen zich er niet voor in Utrecht gestudeerd te hebben en ze zouden de universiteit dan ook 'niet afraden'. Maar: 'Utrecht is nu eenmaal geen Harvard.' Overigens reageren vrijwel alle afgestudeerden positief op de gedachte de band met hun universiteit aan te halen, ook al wantrouwen sommigen de bedoelingen. Het alumniblad Illuster voorziet in een duidelijke behoefte. 'Ze zijn ons nog niet helemaal vergeten. Daardoor besef ik dat ik oud-student ben.' Vooral degenen die hier studeerden in de jaren zestig en zeventig staan open voor het geven van lezingen en gastcolleges.

'Welbeschouwd krijgt de universiteit de rekening gepresenteerd van een jarenlange terughoudende opstelling jegens haar studenten', aldus de opstellers van het onderzoekrapport. 'Niet alleen na het afstuderen, maar ook, of juist tijdens de studie zelf moet het alumni-gevoel gewekt worden. Succesvol alumni-beleid begint op de dag dat een eerstejaarsstudent zich inschrijft.'

Vervreemding

Chemicus prof. dr. Hans Vliegthart geeft toe dat hij het rapport met groeiende verontrusting heeft zitten lezen. Hij is voorzitter van de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds, die zich met meer dan 4000 leden onder andere ten doel stelt de band tussen de universiteit en haar oud-studenten te versterken. "Ik ben nu wel over de eerste schok heen. Deze resultaten komen niet als een donderslag, maar je hoopt altijd dat het meevalt. We zullen aan het werk moeten om de grote groep van afgestudeerden uit te leggen waarom een goed alumni-beleid zo belangrijk is: voor de universiteit, maar ook voor henzelf. Er zit niet veel anders op dan heel snel te beginnen, met name bij de eerstejaarsstudenten. Dat zijn immers de alumni van de toekomst."

In de studententijd moet de basis worden gelegd, vindt Vliegthart. Via de faculteit, de vakgroep, de vereniging. Dat zijn de ingangen, die vormen de schakel naar het grote geheel. "Ik sprak laatst een faculteitsdirecteur. Hij heeft in Utrecht gestudeerd en bekleedt zijn functie nu al vijftien jaar. Maar hij is nog nooit bij de diesviering (de universitaire verjaardagsplechtigheid op 26 maart, tg) aanwezig geweest. Te gek voor woorden toch? Dat bewijst hoe ver mensen van de universiteit af staan."

Hoe erg is dat?

"Ik vind dat mensen aanspreekbaar moeten zijn. Als je een beroep doet op hun inzet moeten ze thuis geven. Je wilt dat medewerkers en studenten, en dus ook afgestudeerden

Actualisering alumnibestand

De telefonische enquête onder alle bij de universiteit bekende alumni – zoals aangekondigd in het juni-nummer – is inmiddels in volle gang. Er zijn tot nu toe zo'n 14.758 alumni gebeld. Daarvan was tachtig procent bereid mee te werken. De enquête loopt door tot het eind van het jaar.

De respons tot nu toe

Totaal aantal telefoontjes	14.758
Ingevlude enquêtes	11.781
Fout nummer	636
Weigering	902
Geen geschikte respondent (b.v. geen alumnus)	810
Niet bereikbaar	179
Overig (o.a. slecht gehoor, taalprobleem, al eerder geënuquêteerd)	450
Bron: Stogo, 1998	

Hans Vliegthart: "Alumni zijn niet uit op voordelige aanbiedingen."

zich bekommeren om de reputatie van hun faculteit of universiteit, er niet van vervreemden.'

In het gevecht om de studenten zal de concurrentie tussen de Nederlandse universiteiten alleen maar heviger worden, voorziet de voorzitter van het universiteitsfonds. Het is de moeite waard om te knokken voor een vooraanstaande plaats van de Utrechtse universiteit in de Nederlandse samenleving. "Het alumni-beleid dient wel zeker het eigen belang van de universiteit. Dat hoeven we niet te verhehlen. De afgestudeerden zijn onze ambassadeurs, we hebben ze nodig bij het onderhouden van ons maatschappelijke netwerk en het uitdragen van onze reputatie. Daarom vind ik het pijnlijk dat het Utrecht-gevoel van onze afgestudeerden zo lauw is. Ze schamen zich niet voor hun studie in Utrecht en ze zullen de universiteit niet afraden. Maar daar houdt het mee op."

Netwerk

U vindt dat de universiteit beter verdient? Vliegthart: "Jazeker, Utrecht is een gezonde instelling; onderwijs en onderzoek bevinden zich op een zeer behoorlijk internationaal peil. De kwaliteit is over de hele linie gewoon goed, met flink wat excellente uitschieters. Elke faculteit heeft wel enkele vooraanstaande wetenschappers in huis. Dat besef dringt onvoldoende door. We moeten ook de alumni blijven bestoken met de boodschap dat ze zijn afgestudeerd aan een respectabele universiteit." Dat is goed voor de universiteit, maar wat schiet de alumnus ermee op? "Een goede reputatie van de universiteit straalt af op haar afgestudeerden. Bovendien

kan je oude universitaire netwerk erg helpen bij het vinden van je plaats in de samenleving. Daar ben ik echt van overtuigd. Via de universiteit kun je ook gemakkelijker toegang krijgen tot bepaalde informatie, je kunt profiteren van de kennis die daar ligt opgeslagen. Uit het onderzoek blijkt ook wel dat er belangstelling is voor een inhoudelijke uitwisseling met de universiteit. Voor postacademische bijscholing. Zorg bijvoorbeeld dat alumni via een pincode exclusieve toegang krijgen tot onze internetpagina's, ik noem maar iets. Oudere afgestudeerden vinden het ook interessant om hun kennis over de arbeidsmarkt te delen met de studenten van nu. Dat is voor alle partijen natuurlijk aantrekkelijk. De korting op een autoverzekering daarentegen interesseert niemand, alumni zijn niet uit op voordelig aanbiedingen."

Succesvol beleid begint bij eerstejaars

Sommige oud-studenten zijn wantrouwig, ze vermoeden dat de universiteit alleen op hun geld uit is.

"Geld is zeker niet de belangrijkste drijfveer voor onze inspanningen. De universiteit wordt grotendeels door de overheid gefinancierd en dat zal ook wel zo blijven. Ongericht geld vragen werkt niet. We kunnen wel fondsen proberen te werven voor speciale studentenactiviteiten, voor onderwijs of voor heel bijzonder onderzoek dat anders buiten de boot valt. Daar liggen kansen. Als wij dat willen, moeten we dat wel duidelijk maken. Daar moet Utrecht harder in worden. Afgestudeerden moeten geen geld storten om van het gezeur af te zijn, maar omdat ze er goede en nuttige initiatieven mee ondersteunen. Wie overigens denkt dat we over vijf jaar een vermogen hebben vergaard slaat de plank flink mis. Het zal nooit om heel veel geld gaan." Is er na dit onderzoek nog een leven voor het Utrechtse alumni-beleid?

"We staan weer met beide benen op de grond. Ik vraag me trouwens af of de resultaten er voor de andere universiteiten beter uit zouden zien. Het gaat erom dat we helder uitleggen wat we willen en waarom dat belangrijk is. De meeste alumni geven aan dat ze een nauwer contact niet afwijzen. Het zal een tijd duren, maar ik heb alle vertrouwen in de toekomst."

Een samenvatting van het rapport 'De relatie van alumni met de Universiteit Utrecht' met een bestuurlijke reactie is op aanvraag verkrijgbaar. Wilt u het complete rapport ontvangen dan vragen wij u een bijdrage van f 10,- te storten op postbanknummer 14475 van de VUUF, onder vermelding van: alumni-rapport. U kunt uw bestelling plaatsen bij: Bureau VUUF, drs. Ineke van de Meene, Bestuursgebouw, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, (030) 2538025, fax (030) 2538026, email: ufonds@ufonds.uu.nl

'Geloven is voor velen een vorm van naïveteit'

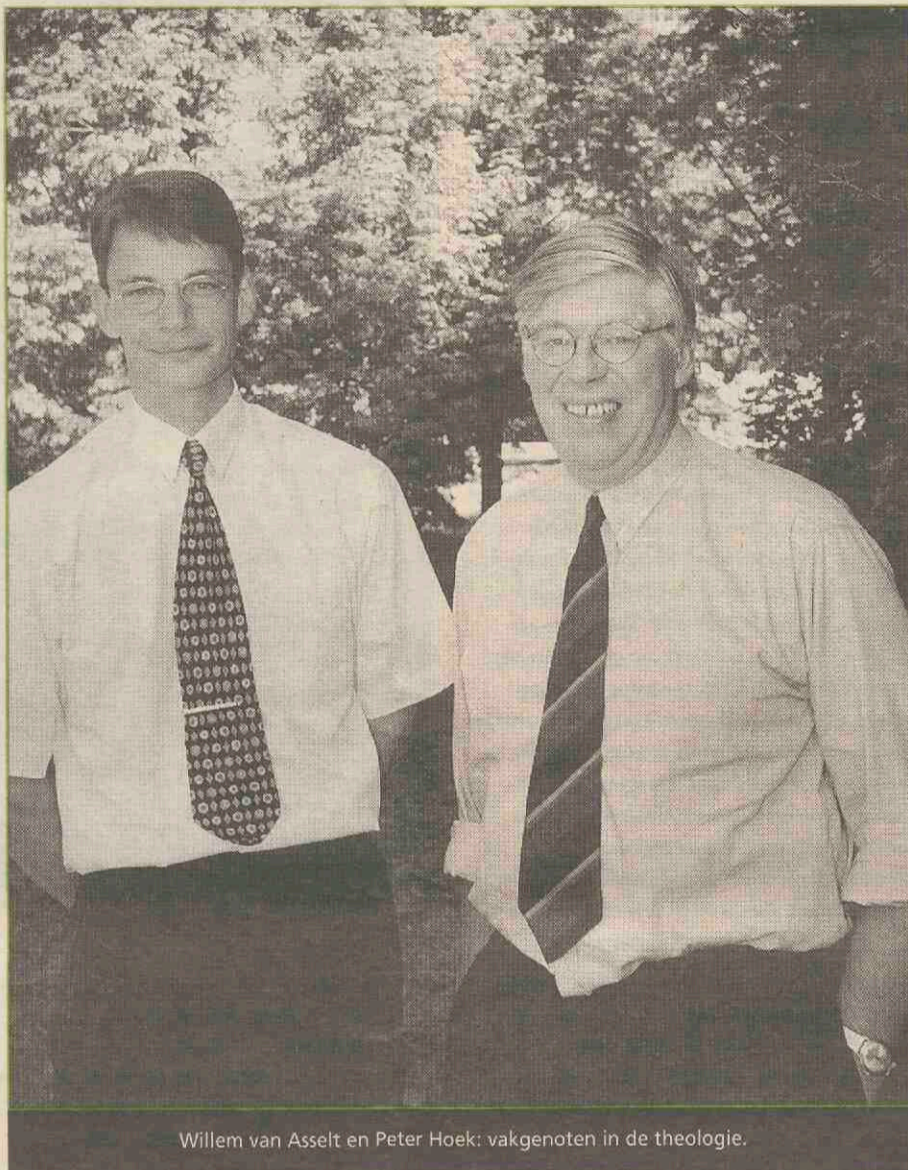
Vakgenoten

Docent en afgestudeerde over elkaar, de opleiding en de arbeidsmarkt

Peter Hoek (26) combineerde de laatste twee jaar van zijn studie theologie met een full-time baan als pastoraal werker in Arnhem. In april 1998 studeerde hij cum laude af. Docent kerkgeschiedenis Willem van Asselt (52) stond jaren geleden op de kansel en voelt zich nog steeds verbonden met de Nederlands Hervormde Kerk. "In de ogen van veel mensen is geloven een vorm van naïveteit, in de grachtengordel is het not done."

Willem van Asselt

Buiten zit een stel eerstejaars te genieten van een zonnige introductiedag. Binnen, op de negende verdieping van het Willem C. van Unnikgebouw, zijn docent Willem van Asselt en afgestudeerde Peter Hoek in een geanimeerd gesprek verwickeld. Hoewel ze elkaar twee maanden geleden nog hebben gezien, valt er veel bij te praten. Van Asselt verontschuldigt zich voor zijn kale 'werkhok', gelukkig krijgt hij binnenkort een grotere kamer. Tot die tijd werkt hij veel thuis, waar hij de laatste hand legt aan een boek over de geschiedenis van de scholastiek. "Dat is een vorm van theologiebeoefening uit de Middeleeuwen en de zeventiende eeuw. Eigenlijk is het een oude, klassieke argumentatiemethode, die de protestanten gebruikten om hun verhaal consistent te maken. Het is een manier van disputeren en redeneren die je ook in de huidige tijd nog goed kunt gebruiken." De theologische faculteit is een neutrale opleiding zonder confessionele klank of kleur. Van Asselt probeert zo zakelijk mogelijk over te komen; desondanks klinkt er altijd wel iets van zijn stellingname door in zijn colleges. "Ik ben jarenlang predikant geweest in de Nederlands Hervormde Kerk. Ik voel me er nog steeds zeer mee verwant. Toch is de kerk voor mij geen doel op zich, maar een middel." Kerkgeschiedenis en scholastiek lijken lichtjaren verwijderd van de huidige realiteit. Alle teksten die Van Asselt bestudeert, zijn in het Latijn. En wie leest er tegenwoordig nog Latijn? "Door die onbekendheid krijgt het iets museumachtigs. Maar als je het je eigen maakt, gaat er een wereld voor je open." Hoe stoffig het ook allemaal lijkt, theologie en kerkgeschiedenis hebben wel degelijk een maatschappelijk nut. Theologen proberen de christelijke cultuur uit te leggen en dat helpt bepaalde vooroordelen de wereld uit. Van Asselt: "In de media worden christenen

Willem van Asselt en Peter Hoek: vakgenoten in de theologie.

altijd op een bepaalde manier afgeschilderd. Nova bijvoorbeeld zit vol clichés over het christendom. Christenen zijn dom, bekrompen, introvert, weinig in de cultuur participierend en zeer fatalistisch. Dan denk ik: mensen, slaan jullie wel eens een boekje open over de moderne ontwikkelingen in kerk en theologie?" Het gevaar dreigt dat we de wortels van onze eigen cultuur en identiteit niet meer kennen, vreest Van Asselt. Op middelbare scholen weet niemand nog wie Abraham of Abel is, terwijl dat toch tot de culturele bagage hoort. "Als je niets afweet van de bijbel, begrijp je bepaalde literatuur ook niet. Zoals de boeken van Frans Kellendonk bijvoorbeeld. Dat aspect alleen al verontrust mij zeer. Als je je wortels niet kent, zul je je cultuur zó inwisselen voor iets anders dat van minder waarde is. Dan kan het WK voetbal de plaats van religie innemen." De beroepsperspectieven voor theologiestudenten zijn niet slecht. Zo'n zestig procent stroomt door naar de kerkelijke opleiding, waar ze worden voorbereid op het predikantschap. De overige veertig procent komt terecht in uiteenlopende vakgebieden: onderwijs, psychologie, gezondheidszorg, journalistiek, vakbondswerk. Toch blijft theologie studeren in deze tijd een hele uitdaging, vindt Van Asselt. "We hebben de tijd en cultuur niet

meer. Voor veel mensen is geloven een vorm van naïveteit. In de grachtengordel is het not done. Daar denken ze in termen van de Verlichting: vrijheid, gelijkheid en broederschap. Nou, daar hebben we geweldige vruchten van geplukt. De twintigste eeuw is met twee wereldoorlogen en veel doden de meest bloederige eeuw geweest. Daarmee is het naïeve vooruitgangsidee van de Verlichting gecompromitteerd."

Peter Hoek

Eerst wil hij even een misverstand uit de weg ruimen: een theologische faculteit leidt geen dominees op, een theologische faculteit leidt theologen op. "Buitenstaanders denken dat je vijf dagen in de week bijbelstudie zit te doen. Maar theologie is een wetenschap. Dat verwacht ik er ook van. Zuiver vanuit dat perspectief heb ik me op die scriptie geworpen, ik heb mijn studie bewust niet laten verstrengelen met andere persoonlijke belangen of doelen." Twee jaar geleden kwam Peter Hoek via een bevriend predikant terecht in Arnhem. "Hij kende mij, hij kende de gemeente en hij dacht dat we wel bij elkaar zouden passen." Een doorsnee werkdag kent de pastoraal werker niet, elke dag is weer anders en gebeuren

er onverwachte dingen. Vorige week nog had Peter Hoek twee begrafenissen. "Die kun je niet plannen." Toen hij de baan aanvaardde, had hij nog twee jaar studie voor de boeg. Dat deed hij in de avonduren. Desondanks – of misschien juist wel daardoor – presteerde hij het om cum laude af te studeren. Hoek vond de combinatie van theorie en praktijk erg vruchtbaar. "Ik zag mijn werk als een soort verlengde opleiding. Drie maanden vicariaat is niet voldoende om je voor te bereiden op een plaatsje in de kerk. Ik wilde dat grondig aanpakken. Zelfs nu, na twee jaar, zit ik nog in een voortdurend leerproces, dat kun je niet in een stage van drie maanden doen." Het terrein van een pastoraal werker verbreedt zich, steeds meer lijkt het op maatschappelijk werk. De emotionele aanslag die dat met zich meebrengt, wordt nogal eens onderschat, vindt Hoek. "Drie maanden geleden heb ik de ouders van een doodgeboren kind bijgestaan. Zoiets trekt een zware wissel op me, dat hang ik niet zomaar met mijn jas aan de kapstok. Temeer daar ikzelf twee jonge kinderen heb." Hoek hecht zeer aan de geschiedenis van de kerk. Het belangrijkste van zijn vak is dat het in consonantie staat met de christelijke traditie. Waarom telkens opnieuw het wiel uitvinden en doen alsof er voor 1900 niets is gebeurd? Dat is arrogant en wetenschappelijk onverantwoord. "Wij staan als een dwerg op de schouders van het verleden. Als je dat vergeet, ga je freewheelen en krijg je ad hoc theologie. De kwestie van de lichamelijke wederopstanding van Jezus bijvoorbeeld is empirisch niet te bewijzen. Dus is het niet waar, zeggen mensen nu, en kappen daarmee de discussie af. Dat lijkt een heel moderne opvatting, maar die is gestoeld op een antiek idee van vóór de vroege Middeleeuwen. Toen heeft er namelijk een vernieuwing plaatsgevonden in het denken over de aard van de werkelijkheid. De werkelijkheid is niet noodzakelijk, maar contingent, was toen de conclusie. Die nieuwe visie vergeten de 'moderne' mensen." Zoals bij de katholieken de hostie wordt uitgedeeld, zo staat in de reformatische traditie de prediking van het woord God's centraal. Voor Peter Hoek is de zondagspreek dan ook het hoogtepunt van de hele week. "Als praktijk en theorie ergens samengaan, dan is het wel in die preek. Met een goede exegetische probeer ik een verantwoorde preek samen te stellen. Ik wil de tekst zo dicht mogelijk bij de mensen brengen. Eigenlijk is de preek een stem van de overkant. Daarom bestuderen we die teksten ook zo nauwkeurig."

Faculteit Godgeleerdheid

(bron: jaarverslag 1997)

studenten	486
medewerkers	87
van wie 58 wetenschappelijk promoties	12
budget	f 8.7 miljoen

Nederlands-Duits klimaatcentrum COACH geopend

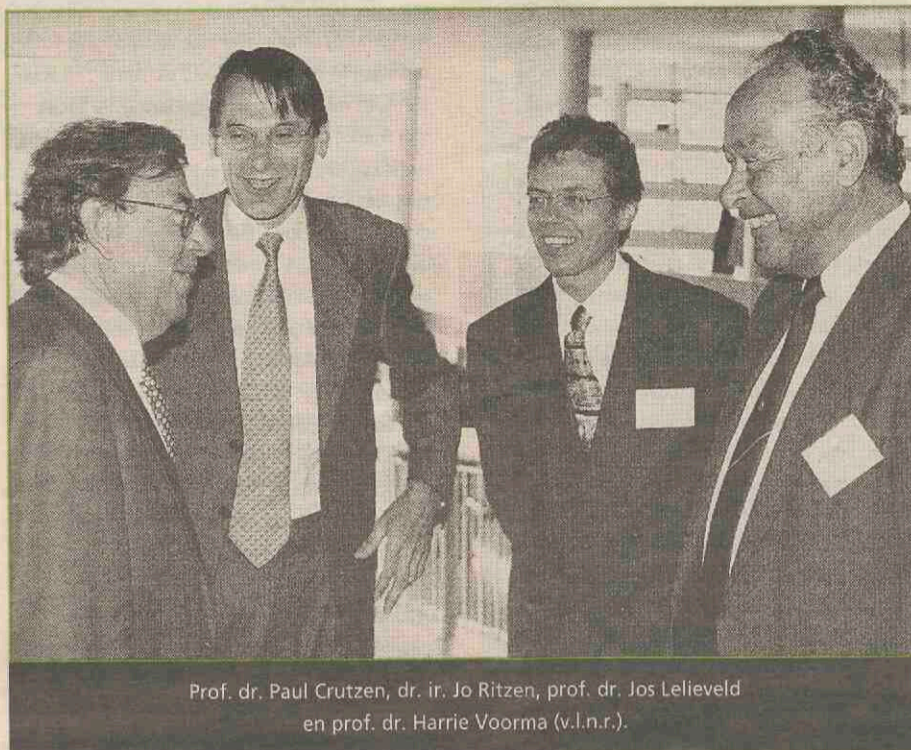
'Concurrentie om het beste klimaatmodel is belangrijke drijfveer'

De inwoners van Timmins, Ontario, konden deze zomer vrijwel dagelijks een Nederlandse Cessna zien opstijgen. Doel van de expedities was het uitvoeren van atmosferemetingen op een hoogte van tien kilometer boven de immense verlatenheid van de Noord-Canadese naaldwouden. Met de verzamelde gegevens hoopt prof. dr. Jos Lelieveld, directeur van de nieuwe Nederlands-Duitse onderzoeksschool COACH (Cooperation on Oceanic, Atmospheric and climate Change studies) meer zicht te krijgen op de invloed van bosbranden op de samenstelling van de atmosfeer.

ERIK HARDEMAN

Lelieveld: "We zijn dat onderzoek gaan doen omdat we in 1994 in de stratosfeer boven de Atlantische Oceaan relatief grote concentraties koolmonoxide hadden aangetroffen. Nu komt in de stratosfeer zelf maar weinig koolmonoxide voor en omdat we er altijd vanuit waren gegaan dat deze stoffen uit lagere delen van de atmosfeer (de troposfeer) niet in de stratosfeer terecht kunnen komen, was dat een nogal onverwachte ontdekking. Sommige collega's geloofden ons aanvankelijk zelfs niet."

"Inmiddels is duidelijk dat de gevonden koolmonoxide vrijkomt bij branden die regelmatig in Canada en Siberië woeden. Die branden ontstaan door blikseminslag en kunnen, omdat ze niet worden bestreden, soms een stuk bos ter grootte van Nederland in de as leggen. Kennelijk slaagt koolmonoxide er in die noordelijke gebieden wel in

Prof. dr. Paul Crutzen, dr. ir. Jo Ritzen, prof. dr. Jos Lelieveld en prof. dr. Harrie Voorma (v.l.n.r.).

om in de stratosfeer door te dringen." Dat betekent volgens Lelieveld dat op hogere breedtes wel degelijk sprake is van luchttransporten van de troposfeer naar de stratosfeer, en dat is van des te meer belang omdat vliegtuigen het gros van hun 'uitlaatgassen' precies in het grensgebied van die twee 'sferen' produceren. "Wil je het effect van een toename van het luchtverkeer op de samenstelling van de atmosfeer kunnen voorspellen, dan moet je dus over een atmosfeermodel beschikken waarin die wisselwerking is verwerkt. In het model dat we tot 1994 gebruikten was dat niet het geval. De in Canada uitgevoerde luchtmetingen moeten

ons helpen om ons model in dit opzicht te verbeteren en te verfijnen."

"Over hoe zo'n model er in grote lijnen uitziet, zijn we het inmiddels wel eens; over de vergelijkingen voor de grootschalige circulaties in de oceanen en in de atmosfeer bestaat weinig verschil van mening meer. De verschillen tussen de gehanteerde modellen betreffen vooral de accenten die worden gelegd.

"Die verschillen hangen mede samen met de voorkeuren van onderzoekers. Een chemicus zal geneigd zijn om chemische processen in de atmosfeer in zijn model een voorname rol te laten spelen, terwijl wolkenmensen meer de nadruk zullen leggen op de kleinschalige fysica van de wolkenvorming. Wij gaan in COACH het atmosfeermodel van Hamburg gebruiken. Voor wat betreft de oceanen zijn we er nog niet uit. Er is zowel een goed Duits als een goed Frans model in omloop. Dit najaar zullen we een keuze maken. En uiteraard hopen we dan dat ons model het beter zal doen dan dat van onze concurrenten."

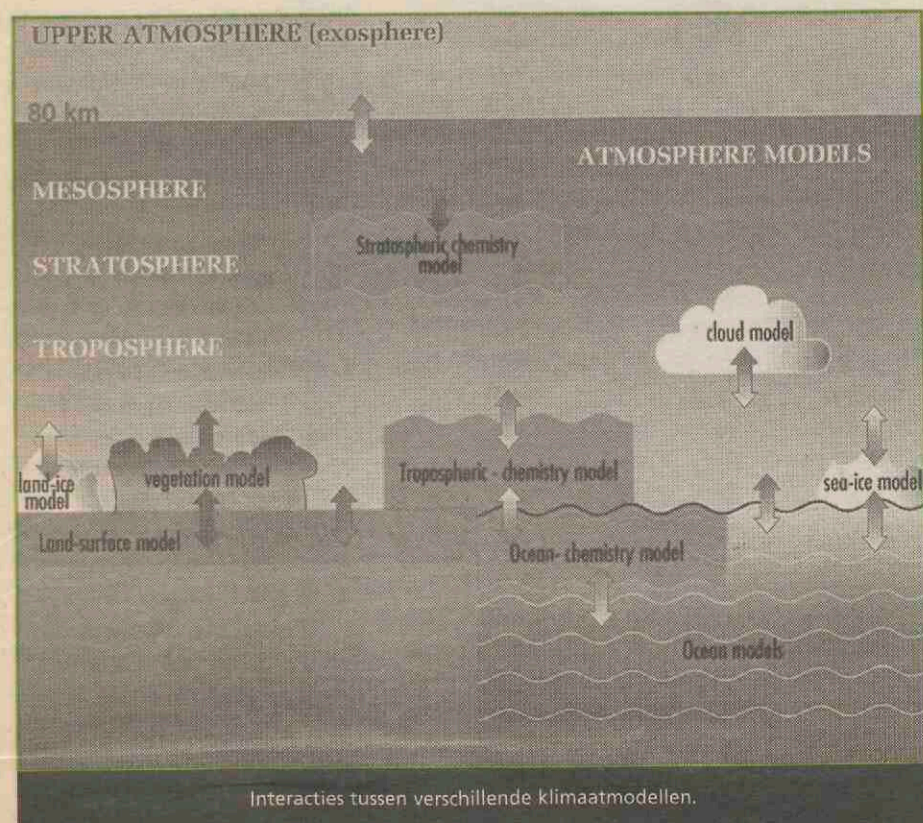
Broeikas

Sinds een tiental jaar staat het klimaatonderzoek in het middelpunt van de maatschappelijke belangstelling, getuige ook de recente Nobelprijs voor prof. dr. Paul Crutzen, een van de initiatiefnemers van COACH. Allereerst wordt van klimaatdeskundigen een antwoord verwacht op de vraag hoe ons klimaat zal veranderen onder invloed van de broeikasgasen die wij nog onverminderd de atmosfeer in blazen. Hoewel het klimaatonderzoek nog steeds met veel onzekerheden worstelt, hield Lelieveld bij de officiële start van COACH op 1 juli in het Utrechtse Educatorium een kort en tot nadenken stemmend betoog over de actuele stand van zaken. Hij constateerde dat de eerste vijf maanden van 1998 stuk voor stuk een warmterecord hadden gebroken, en dat

ook uit tal van andere waarnemingen blijkt dat het op aarde warmer wordt en dat de zeespiegel stijgt. Of dat te wijten is aan het broeikas effect, laat hij in het midden. Maar feiten zijn feiten en die kun je maar het best onder ogen zien, is zijn nuchtere stelling. "Vond u mijn verhaal somber? Ach, dat hangt er een beetje vanaf hoe je het bekijkt. Ik wilde duidelijk maken dat we, als we op de huidige voet doorgaan met het verbruiken van fossiele brandstof, een aantal belangrijke klimaat effecten kunnen verwachten. Veel mensen realiseren zich nog steeds onvoldoende dat als de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer toeneemt, het warmer wordt op aarde. Ik weet dat er zelfs wetenschappers zijn – ook in Utrecht – die daaraan twijfelen. Soms wordt ons verweten de zaak op te kloppen om meer geld voor onderzoek te krijgen, maar dat is grote onzin. We hebben echt geen catastrofevoorspellingen nodig om aan te tonen dat het doen van atmosfeer- en klimaatonderzoek noodzakelijk is. Volgens onze huidige modellen zal de stijging van de temperatuur in de volgende eeuw kunnen variëren van 0,05 graad tot meer dan een halve graad per tien jaar. Dat is nog een grote marge en de komende jaren zal er dan ook veel werk moeten worden gestoken in het preciseren van die voorspelling."

Catastrofe

Hoe positief hij het ook vindt dat de geïndustrialiseerde landen vorig jaar in Kyoto voor het eerst een reductie van de uitgestoten hoeveelheid CO₂ zijn overeengekomen, Lelieveld erkent dat die afspraken nog niet het begin vormen van een serieuze aanpak van het energieprobleem. Maar in tegenstelling tot veel sceptici heeft hij goede hoop dat er tijdig alternatieve bronnen van energie beschikbaar zullen komen. Hij wijst op de voortvarendheid die de industrie een jaar of tien geleden opeens aan de dag legde toen duidelijk werd tot welke catastrofe het gebruik van CFK's zou leiden voor het voortbestaan van de ozonlaag. "Als er toen niets gedaan was, zou de ozonlaag in het midden van de volgende eeuw zijn verdwenen. Dan zou er tegen die tijd geen leven op aarde meer mogelijk zijn geweest. In het licht van die dreiging is het probleem heel serieus genomen, ook door de industrie die zelf alternatieven is gaan ontwikkelen voor de CFK's. Ik denk dat iets dergelijks ook op het terrein van de energievoorziening zal gebeuren. Natuurlijk is het vinden van betaalbare alternatieven voor fossiele brandstof van een totaal andere orde dan het ontwikkelen van een alternatief drijfgas voor een spuitbus. Maar toch, uit dat voorbeeld blijkt dat we behoorlijk inventief kunnen zijn, als de nood echt aan de man komt. Na mijn voordracht werd gevraagd of ik niet pessimistisch werd van al die sombere scenario's. Misschien klinkt dat gek voor een klimaatonderzoeker in deze tijd, maar van somberheid heb ik totaal geen last."

Interacties tussen verschillende klimaatmodellen.

AZU-voorzitter naar Schiphol

Een laatste rondje om de kerk

Beminnelijk, intelligent, enthousiast, energiek, charmant, geliefd, soms ongeduldig, een 'strategy man', een doorzetter... Wie de kranten de afgelopen maanden heeft gevolgd zou gaan vermoeden dat de heiligverklaring van oudAZU-voorzitter Gerlach Cerfontaine aanstaande is. Na zestien bestuursjaren in het Wilhelmina Kinderziekenhuis en Academisch Ziekenhuis Utrecht vervuult de man van de 'encounter' en de beleidsreserves de gezondheidszorg voor de luchtvaart.

CHIARA SOLDATI

Echt bewust is Gerlach Cerfontaine (51) nooit met zijn carrière bezig geweest. Als medicus vond hij vele zaken boeiend. Hij heeft in de tropen gewerkt, wilde gynaecoloog worden, is huisarts geweest, scheepsarts. "Maar opeens dacht ik: nu moet ik serieus worden. Toen heb ik de psychotherapieopleiding gedaan, omdat ik communicatie en een goede relatie met de patiënt net zo belangrijk vond als kennis van de geneeskunde zelf. Ik wilde iets doen met de combinatie arts-psychotherapie en kwam in het management van het Willem Arntsz Huis terecht. Ik heb bij geen enkele stap naar een volgende baan bewust aan carriëreplanning gedaan. Toen Els Borst me later vroeg of ik naar het AZU wilde komen, dacht ik: hè, ik heb het hier zo lekker en zo goed. Waarom zou ik? Maar op een gegeven moment ben je uitgespeeld, dan zijn de uitdagingen te weinig complex."

Nu maakt hij de omgekeerde beweging: "Wat heeft het AZU nog aan mij? Het Universitair Medisch Cluster Utrecht (de samenwerking tussen de verschillende biomedische instellingen in Utrecht) is in een nieuwe fase beland. Daar hoort een meer collectief leiderschap bij. Nu kan ik nog het een en ander aan het bedrijf toevoegen, maar over twee, drie jaar zou dat echt voorbij zijn. En dan had de buitenwereld misschien geen belangstelling meer voor me. Als ik nu vertrek, laat ik iets moois achter."

Ideën over de toekomst van het Academisch Ziekenhuis heeft hij nog genoeg. Hij ziet een holding, met als belangrijkste partner in de regio het Antonius Ziekenhuis, in het verschiet liggen. Beide ziekenhuizen werken al nauw samen op het hart-long-gebied. Ook zijn enthousiasme over het Utrecht University College steekt hij niet onder stoelen of banken. Dit College gaat in september 1998 van start met driejarige programma's voor getalenteerde studenten uit binnen- en buitenland die opleiden tot 'bachelor'. In de werkwijze van bouwdecaan Adriaansens herkent hij zijn eigen aanpak. "Ik stel me voor dat je in het University College 'pre medicine' onderwijs volgt, dan na drie jaar

bachelor wordt om vervolgens je studie af te maken in Cambridge of in het UMC Utrecht. Moet je je voorstellen wat een fantastische mogelijkheden! Daarvoor hoef ik in ieder geval niet naar Schiphol."

Rituelen

Eén van de hoogtepunten in zijn loopbaan was de opening van het nieuwe AZU in De Uithof, september 1989, in aanwezigheid van de koningin. "Het gebouw is fantastisch mooi. Ik ben voor de persoonlijke ontmoeting van mensen, en dat kan hier. Anders dan de Catharijnesingel had het AZU een eigen identiteit. Wat we aan strategie voor ogen hadden, werd in een klap ook fysiek mogelijk. Het tweede hoogtepunt was de geboorte van mijn zoon Justus in mijn eigen ziekenhuis." En natuurlijk was er in 1997 de enquête uitgevoerd door het weekblad Elsevier. Het AZU kwam in deze enquête als beste ziekenhuis van Nederland uit de bus. Een mooie score maar betere onderzoeken moeten aantonen dat het AZU daadwerkelijk de beste is. Want Cerfontaine is een voorstander van 'ranking'.

'Als ik nu vertrek, laat ik iets moois achter.'

In de David de Wied-lezing 1997 pleitte hij al voor een Michelinids voor de gezondheidszorg. Een plan dat nu door de Raad voor de Volksgezondheid dankbaar is overgenomen als eigen idee. Cerfontaine heeft de reputatie veel voor elkaar te krijgen buiten de officiële kaders

om. "Ja, daar houd ik van. Het heeft alles te maken met 'encounter', de ontmoeting tussen mensen. In de ogen kijken, de 'thrill', rituelen. Dat lukt nooit in een vergadering. Je moet van mensen houden. Ik ben een vrolijk mens, optimistisch. Maar noem mij geen opportunist, dat is vloeken in de kerk. Ik ben 'strategy driven', niet 'opportunity driven'. Alles wat ik zeg, komt voort uit een visie, een concept. Mensen denken wel dat ik een opportunist ben, omdat ik snel reageer. Kijk, de regels in de gezondheidszorg zijn zeer marginaal. We spelen met elkaar het spel, proberen er iets van competitie in te brengen. Maar er is geen passende beloning bij. Met een ander beloningssysteem kun je meer productie draaien. Het heeft me altijd gehinderd dat onderhandelingen met verzekeraars zo beperkend waren. En zo zonder verbeelding en visie. Ik ben nooit naar cursussen over de gezondheidszorg geweest. Alleen naar cursussen die betrekking hadden op het bedrijfsleven. Ik pikte de dingen op die ik kon gebruiken. Ik wilde weten wat Nationale Nederlanden deed, niet wat het ziekenhuis in Zutphen had bedacht, want daar geloofde ik sowieso al niet in."

Paradijs

Een streber kun je Cerfontaine niet noemen. Hij heeft dat in ieder geval niet van huis uit meegekregen. "Mijn ouders hebben zich altijd verre gehouden van mijn schoolprestaties. Ze lieten me helemaal mijn gang gaan. Mijn jeugd in het Zuid-Limburgse Sint Gerlach was het paradijs op aarde. We hadden een enorme tuin, met kikkers en salamanders. Ik herinner me de pinksterbloemen, de lange tafels voor mijn communiefeest. Het luiden

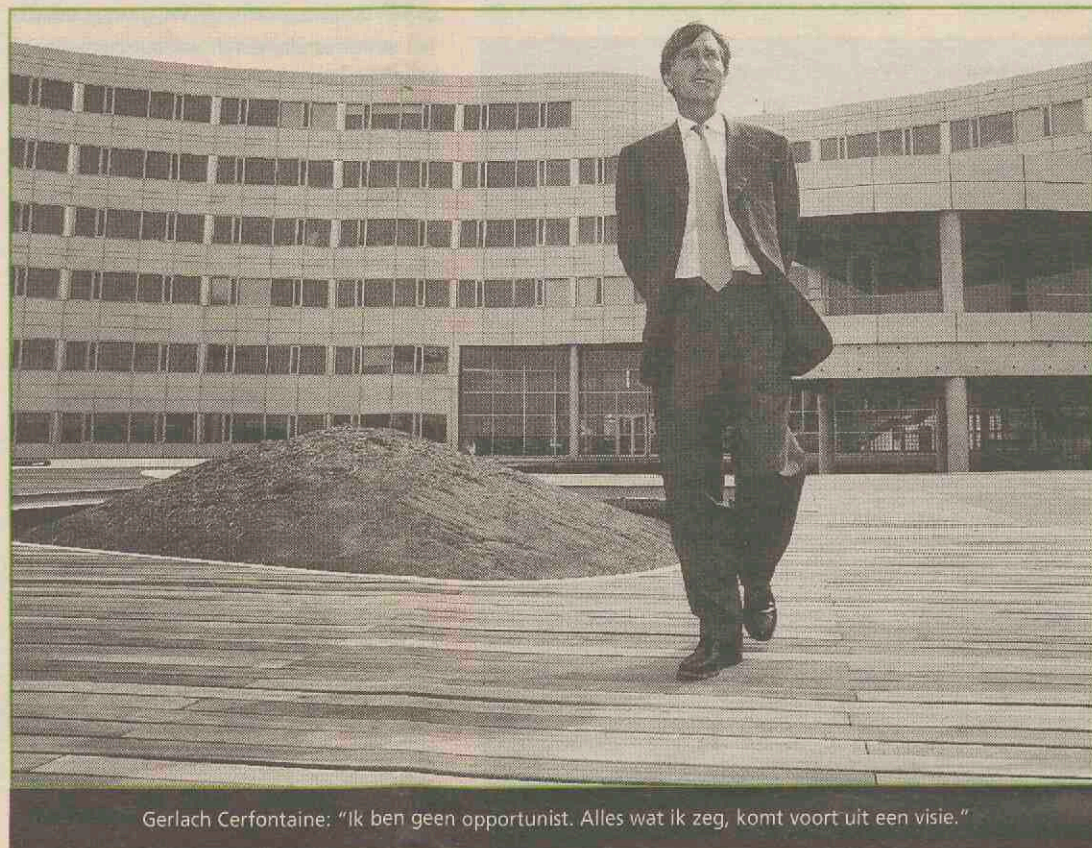
van de klokken op zondag, het spelen van de fanfare. Het leven stond dicht bij de aarde, bij dood en blijdschap."

Met een paar goede vrienden ging hij studeren in Utrecht. Hij vond de stad verschrikkelijk. Zijn redding was Veritas, waarvan de katholieke Gerlach lid werd. "Opeens zat ik op een kamer van twee bij twee in de Buys Ballotstraat. Daar mocht na negen uur niemand meer komen. De hospes heeft me er uitgezet toen een vriend, die schedels en botten verzamelde, me aanschouwelijk ondericht kwam geven voor het tentamen anatomie. Hij liet met veel lawaai een deel van zijn bottenverzameling van de trap vallen. En dat om tien uur 's avonds. Gelukkig kreeg ik toen een kamer vlak bij de Dom. Ideaal, maar ook daar ben ik eruit gezet omdat ik te veel familie had. Ik zei namelijk dat al die vriendinnetjes nichtjes waren. Ik ben echt een kind van de jaren zestig. Alles kon. Those were the days my friend..."

"Als jonge dokter werkte ik in het Zeister Ziekenhuis op de Eerste Hulp. Bij de eerste zwaargewonde patiënt knipte ik met m'n vingers om de verpleging te mobiliseren. Dat is me door twee oudere verpleegkundigen binnen een minuut afgeleerd. Daar heb ik teamsport met de verpleging geleerd. Ik heb veel respect voor onze verpleegkundigen die samen met de dokters het hart van de zaak zijn en iedere dag weer een geweldige prestatie leveren. Ik heb de hand gehad in de academisering van de verpleging in Utrecht. Iedere beroepsgroep moet onderzoek doen naar de resultaten, naar de effecten van het handelen. In Nederland is de verpleging te lang geen professionele groep geweest, in tegenstelling tot Amerika waar de verpleging al sinds 1920 is geacademiseerd."

Ondanks het geruchten-circuit geen ministerspost voor Cerfontaine. Hoewel hij de politiek interessant vindt liggen daar zijn ambities niet. "Als je voor Schiphol kiest, is dat een laatste rondje om de kerk. Ik ben ooit gevraagd voor een functie in de politiek, maar heb nee gezegd. Ik zou lijden onder de departementale structuur, de bureaucratie. Ik vind het eigen bedrijf, ergens bij horen, toch belangrijker."

Dit is een bewerking van een interview met Gerlach Cerfontaine in Lichtstraat, het interne blad van het Academisch Ziekenhuis Utrecht, het Wilhelmina Kinderziekenhuis en de Medische Faculteit Utrecht.

Gerlach Cerfontaine: "Ik ben geen opportunist. Alles wat ik zeg, komt voort uit een visie."

Historisch contractonderzoek floreert

Bedrijfsgeschiedenis: historisch keurmerk

Hoogovens, Schiphol, de Rabobank. Drie opdrachtgevers die door het Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur hun bedrijfshistorie lieten optekenen. Het respect voor de wetenschap is groot. "Het maakt veel indruk als je daar met een echte professor komt binnenstappen."

SANDER VAN WALSUM

Er is een tijd geweest – niet eens zo lang geleden – dat het niet zo boterde tussen universiteit en bedrijfsleven. Maar die episode is eensgezind vergeten. Men loopt inmiddels elkaars deur plat om strategische allianties aan te gaan, inzichten uit te wisselen en producten te (ver)kopen.

Die laatste activiteit – het te gelde maken van academische kennis en vaardigheid – behoort allang niet meer tot het exclusieve domein van bèta's. Ook alfa's en gamma's hakken al geruime tijd met dit bijltje. Daarvan kan de bezoeker van de betere boekhandel zich dezer dagen overtuigen. Sinds kort is daar een vuistdikke studie verkrijgbaar over de honderdjarige Rabobank ('Het coöperatieve alternatief') van de hand van vier Utrechtse historici. Het is zeker niet het eerste, maar in zijn omvang en oplage (45.000 exemplaren) wel het meest indrukwekkende blijk van de belangstelling waarin het product bedrijfs-geschiedenis zich kan verheugen.

Een van de auteurs van het boek, dr. J.J. (Joost) Dankers, stond in 1988 aan de wieg van het historisch contractonderzoek. Als parttime medewerker van het Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur (OGC) werd hij geregeld benaderd door 'uitgevers die een boekje wilden' en door bedrijven die hun geschiedenis wilden laten boekstaven. "Dergelijke opdrachten gingen lange tijd naar gepensioneerde archivariissen en journalisten. Maar kennelijk ontstond gaandeweg de behoefte aan een historisch keurmerk. En dat wilden wij wel leveren."

Kroonjaar

Aanvankelijk verrichtten Dankers en zijn compaan Jaap Verheul hun contractactiviteiten naast hun parttime aanstelling bij de universiteit. Toen hier een veelvoud van de beschikbare tijd mee te vullen bleek, brachten zij hun bedrijfje onder bij de universiteit. Als afdeling Contract Research van het OGC is het sindsdien goed geweest voor vele publicaties van uiteenlopende omvang. Op de afdeling zijn inmiddels zes mensen continu werkzaam en zij kunnen beschikken over de expertise van een kleine 300 deskundigen. Tot de grote projecten die de contractonderzoekers tot dusverre hebben uitgevoerd, behoren onder andere studies van het Prins Bernhard Fonds, het Utrechts Burgerweeshuis, Hoogovens en de luchthaven Schiphol. Momenteel wordt nog gewerkt aan publicaties over de Nederlandse

economische politiek in de jaren 1945-'52 (mede op basis van herinneringen van voormalig topambtenaar D.P. Spierenburg), over de geschiedenis van de Nederlandse handelshuizen (in opdracht van de internationale handelsonderneming Hagemeyer), over de Nederlandse Alcohol Industrie en over de Verenigde Nederlandse Glasfabrieken. De afdeling Contract Research is erin geslaagd continuïteit te brengen in het eigen bestaan. Regelmatig informeert zij bij een potentiële opdrachtgever of een naderend kroonjaar een aanleiding zou kunnen zijn voor een fraai gedenkboek, maar in de regel gaat een dergelijk initiatief van de klanten uit. Soms worden deze daarbij gesouffleerd door alumni van de Universiteit Utrecht.

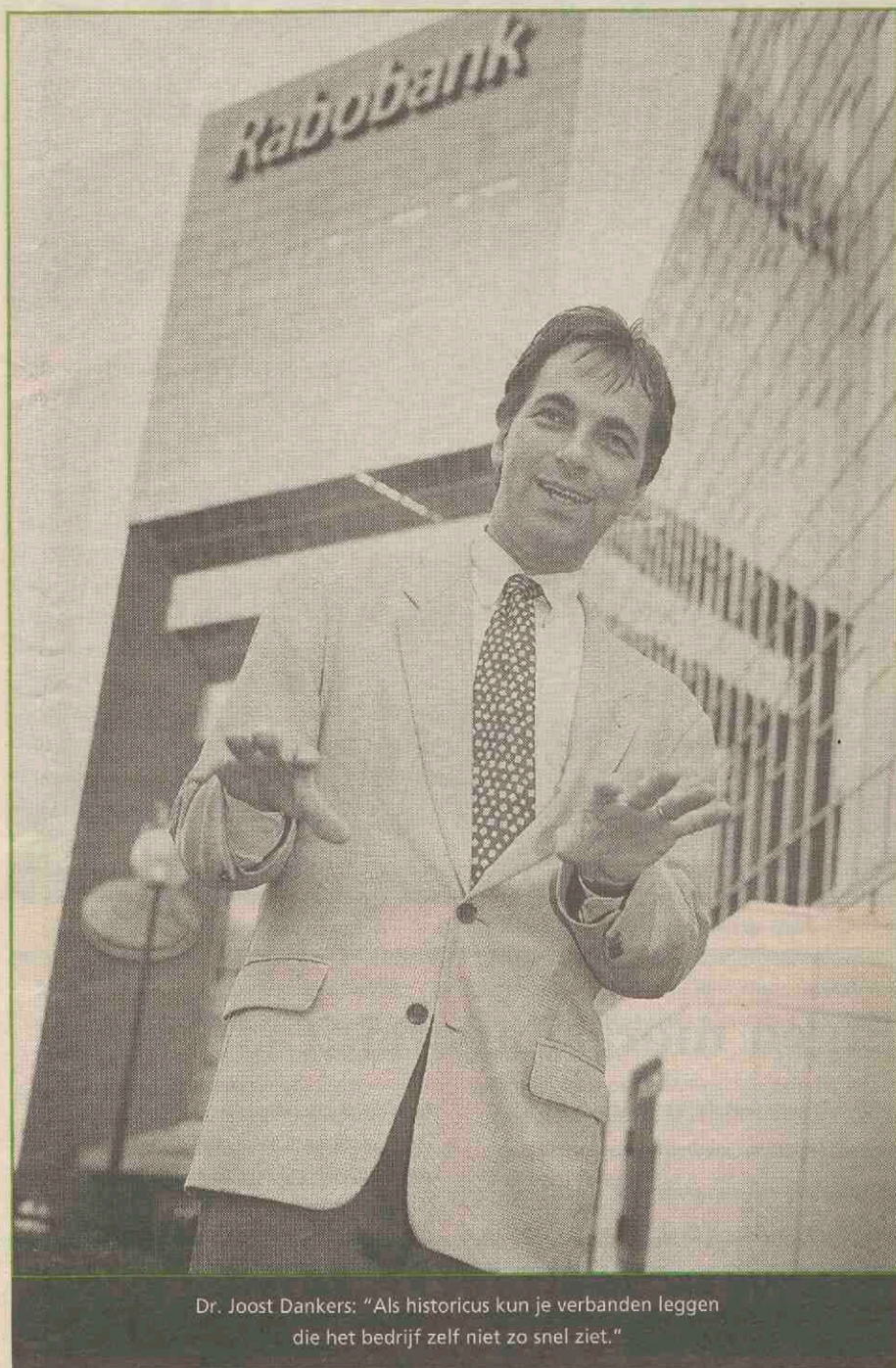
Respect

Noemenswaardige concurrentie ondervinden Dankers cs eigenlijk niet. "Wij richten ons vooral op de bovenkant van de markt. De freelancers die vlotte boekjes schrijven, bedienen toch een ander segment. Onze opdrachtgevers nemen hun eigen verleden serieus en willen daar professionele mensen voor inzetten. Als historicus kun je verbanden leggen die het bedrijf zelf niet zo snel ziet." Is een contact eenmaal gelegd, dan duurt het doorgaans nog een half jaar voor de partijen hun samenwerking kunnen bekrachtigen. In de tussentijd wisselt het contractbureau met de opdrachtgever van gedachten over de vraagstelling en de uitvoering van het onderzoek, worden de relevante archieven geïnventariseerd, wordt er een begroting voor het project opgesteld en probeert men een of meer uitvoerders te vinden. Het gaat daarbij, aldus Dankers, zonder uitzondering om mensen die hun sporen als onderzoeker hebben verdiend. Geen aio's dus. Die moeten hun proeve van academische bekwaamheid immers nog afleggen.

Het onderzoek wordt begeleid door een commissie waarin beide contractpartners zijn vertegenwoordigd. Die constructie levert volgens Dankers nooit problemen op. "Soms zit daar wel eens iemand die niet helemaal doordrongen is van het doel van de studie. Die roept dan halverwege: 'het is allemaal wel mooi opgeschreven, maar die noten hoeven van mij niet zo.' In het algemeen heeft men echter wel respect voor de wetenschap. Het maakt altijd veel indruk als je met een echte professor binnen komt stappen. Die wordt dan ook consequent als professor aangesproken, terwijl hij hier Jan of Piet heet."

Melkkoe

Met een boek over het eigen verleden heeft een opdrachtgever meestal twee dingen voor: hij wil er PR mee bedrijven en hij wil er inzichten aan ontlenuen die ook nu nog van belang kunnen zijn. Dat motief speelt vaak een rol bij ondernemingen die heftige lotswendingen hebben ondergaan zoals Hoogovens en Schiphol of zich heroriënteren

Dr. Joost Dankers: "Als historicus kun je verbanden leggen die het bedrijf zelf niet zo snel ziet."

op hun toekomst zoals de Rabobank. En welk belang heeft het onderzoeksinstituut bij de deals die het sluit? Om het grote geld is het in elk geval niet te doen, verzekert Joost Dankers. "Het contractonderzoek is voor ons geen melkkoe, geen moneymaker. Het is kostendekkend, maar meer ook niet. Aan het ene project houd je geld over, maar aan het andere verlies je weer evenveel." In dat opzicht wordt het OGC er dus niet veel wijzer van. Op het vakinhoudelijke vlak staat daar echter

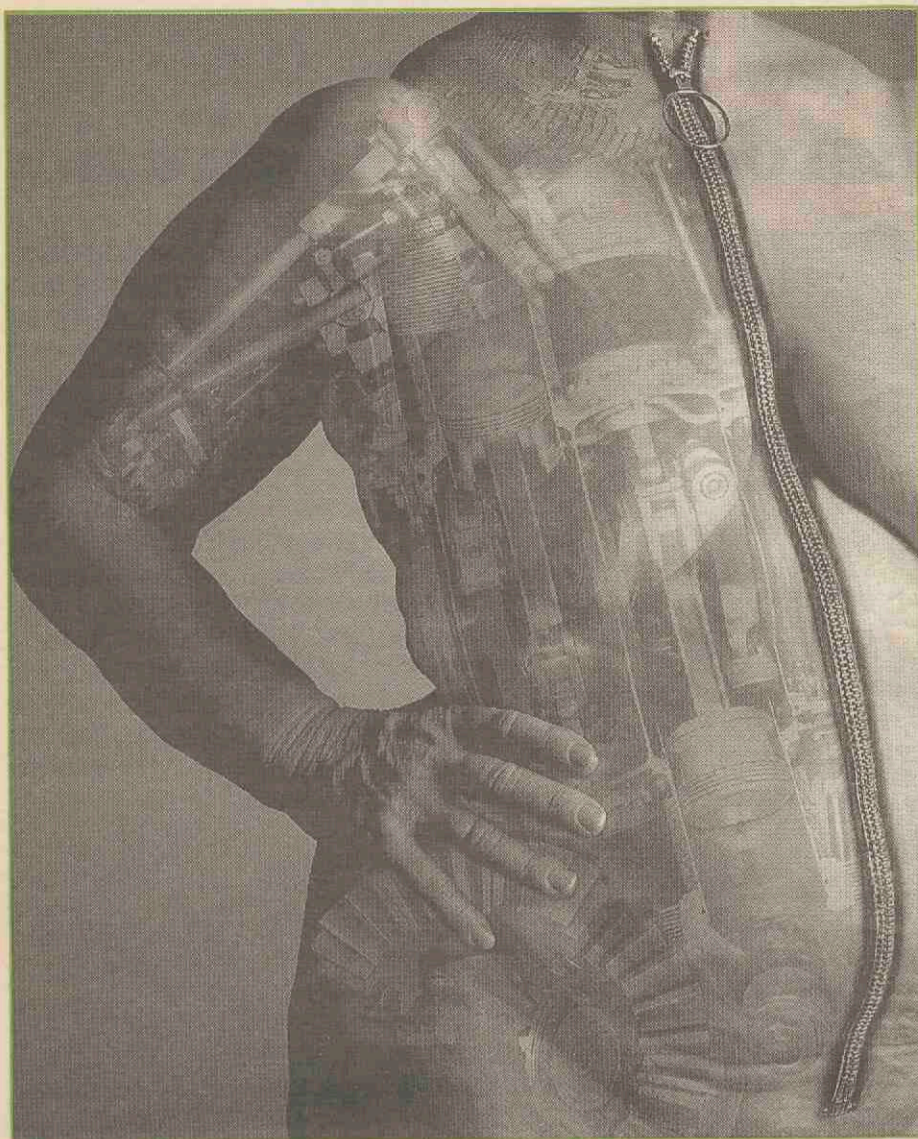
wel wat tegenover. Jonge historici worden in de gelegenheid gesteld om buiten de beslotenheid van hun instituut onderzoekservaring op te doen. En aan het eind van de rit prijkt hun naam op een volumineus boekwerk dat vaak nog in de handel wordt gebracht ook. Op die manier kunnen historici van hun kunnen blijk geven. Ten overstaan van hun opdrachtgever en ten overstaan van een omvangrijke lezerskring: de werknemers van de Rabobank die het boek over hun bedrijf cadeau krijgen of de luchtvaartfanaten die het standaardwerk over Schiphol aan een tweede druk hebben geholpen. Vergenoegd citeert Dankers de denkbeeldige lezer: 'Hee, die historici kunnen ons echt iets vertellen over ons verleden!'

'Het coöperatieve alternatief. Honderd jaar Rabobank, 1898-1998' is geschreven door Keetie Sluyterman, Joost Dankers, Jos van der Linden en Jan Luiten van Zanden. (Sdu Uitgeverij, ISBN 9012085292, prijs f 69,90).

Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur

(bron: Jaarverslag 1996)

onderzoeksinput	104 fte
promoties	24
wetenschappelijke publicaties	502
budget	f 4.1 miljoen

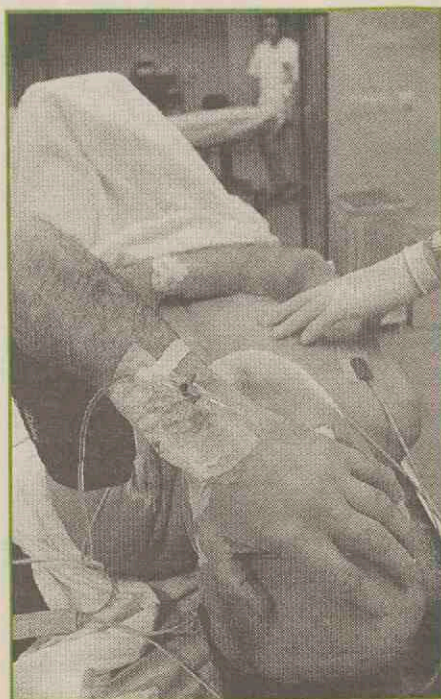

Eigen moraal als leidraad

Heleen Dupuis legt de schuld van het overschrijden van medische grenzen bij de behandeling van een patiënt te veel bij de arts, vindt neuroloog Cees Jansen. Ze vergeet dat patiënten en hun familieleden zich aan elke laatste stroalm vastgrijpen, hoe klein die ook is.

Cees Jansen (40) is sinds 1994 als neuroloog verbonden aan het ziekenhuis De Gelderse Vallei in Ede. Bijna dagelijks loopt hij tegen de grenzen van zijn medisch kunnen aan. Meestal gaat het om patiënten met een ernstige hersenbloeding of herseninfarct die in coma zijn geraakt. "Zo'n drie keer per week voer ik een gesprek met familieleden over het beëindigen van een behandeling." Zelf heeft Jansen zijn grenzen duidelijk afgebakend: als er na twee of drie dagen actieve behandeling geen verbetering optreedt, wordt een comateuze patiënt met een ernstige hersenbloeding niet meer wakker en heeft verder behandelen geen zin. Voor de familie is die conclusie echter moeilijk te verteren. "Het kost me enorm veel tijd en energie om hen ervan te overtuigen dat er geen kans op herstel is en dat ze met verdere behandeling het leven van de patiënt onnodig rekken." Eigenlijk zit Jansen met een omgekeerd probleem: niet hij, de behandelend arts, maar de

familie wil onnodig leven rekken. "Heleen Dupuis legt de schuld van het overschrijden van medische grenzen te veel bij de arts. Ze houdt geen rekening met het strohalmgedrag van de patiënt en zijn familieleden. Patiënten blijven zoeken naar mogelijkheden, zelfs een kans van drie procent grijpen ze aan. Ze kijken vanuit een heel afhankelijke en kwetsbare positie tegen die kansen aan."

Goed en kwaad in de geneeskunde De waarde van

Hoe verleidelijk is het voor medisch specialisten om de belangen van hun patiënten ondergeschikt te maken aan de mogelijkheden die de techniek te bieden heeft? Ethica Heleen Dupuis schreef onlangs een venijnige studie over goed en kwaad in de geneeskunde 'Op het scherp van de snede'. Veel kostbare en belastende ingrepen kunnen volgens haar achterwege blijven als artsen beter nadenken over de gevolgen van hun handelen. Een revolutie in het ziekenhuis? Enkele reacties uit de geneeskundige wereld nuanceren het beeld van de medisch specialist die desnoods doorgaat 'tot de dood erop volgt'.

"Een aantal vanzelfsprekendheden is uit het medisch handelen verdwenen: patiënten accepteren niet meer dat de dokter wel weet wat goed voor ze is. Religieuze normen zijn minder aanwezig, er worden meer zaken ter discussie gesteld. Dat vergroot de noodzaak voor de medische professie om na te denken over de grenzen van het eigen kunnen, over wat we doen en waarom. Over de rechtvaardiging van een behandeling. Komt die voort uit de patiënt, uit eigen belang, uit de commercie?" Geert Blijham (51) is hoogleraar interne geneeskunde en opvolger van Gerlach Cerfontaine als bestuursvoorzitter van het Academisch Ziekenhuis Utrecht. Hij wordt het 'nieuwe gezicht' van het medisch cluster in Utrecht waar ook de medische faculteit en het Wilhelmina Kinderziekenhuis toe horen. Blijham, tot voor kort ook voorzitter van de commissie medische ethiek van het AZU, erkent met de Leidse medisch-ethica professor Heleen Dupuis dat er beter nagedacht kan worden over de gevolgen van specialistische behandelingen. "Het kan altijd beter", zegt hij. "Maar tegelijkertijd ontken ik dat medici er te weinig tijd voor nemen of dat het hen aan animo ontbreekt. Ik denk dat Nederland een van de landen is waar verreweg het meest gebeurt op dit terrein. Er is hier een traditie, een cultuur

om normen en waarden expliciet ter discussie te stellen. Daardoor durft Nederland ook afwijkende standpunten in te nemen, bijvoorbeeld over euthanasie, abortus, drugs. Die cultuur hebben dokters ook."

Maar arts zijn is een handelend vak, benadrukt Blijham. "Er is geen gelegenheid vrijblijvend na te denken; er zit iemand tegenover je die een antwoord verlangt." Het curriculum van aankomend artsen moet wel aandacht besteden aan vragen over de grenzen van het behandelen, vindt Blijham. Zelf schotelde hij z'n studenten klassieke voorbeelden voor als die van de patiënt die de Eerste Hulp binnengebracht wordt met z'n maag vol pillen na een zelfmoordpoging. Het basale medische verhaal is dat zelfmoord beschouwd wordt als een hulpvraag en dat reanimatie geboden is, tenzij dit zou leiden tot een buitengewoon vegetatief bestaan van de patiënt. Blijham: "Maar wat doe je als die patiënt elke maand een keer terugkomt? Kom je dan toch niet in de verleiding om te zeggen: laat maar gaan, om van het gedonder af te zijn?"

Nierkatheter

Blijham erkent dat artsen wel eens de neiging hebben om door te behandelen, ook al is er weinig hoop op verbetering. Maar hij consta-

Geen cure, maar care

Als Jansen de familie ervan heeft overtuigd dat de kans op herstel nul is, volgt de tweede fase in het gesprek: hoe wordt de behandeling beëindigd? "Je kunt afspreken dat je de eerstvolgende complicatie niet meer actief behandelt, maar nog wel aan pijnbestrijding doet. Geen cure dus, maar wel care." Jansen laat de keuze om de behandeling te staken niet aan de familie over, hij hakt zelf de knoop door. Het blijft immers een medische zaak. Soms doet hij concessies. "Als de familie erop staat, ga ik langer door met behandelen dan ik eigenlijk zou willen. Maar dan voer ik na twee of drie dagen weer hetzelfde gesprek met de familie." Bij het nemen van een dergelijke beslissing klampt Jansen zich niet vast aan een boek of handleiding van een medisch ethicus. Hij neemt wel gretig kennis van de medisch-ethische literatuur, maar gebruikt het hooguit als referentiekader. Wat is dan wel zijn leidraad? "Er is ook nog zo iets als een eigen moraal. Die probeer ik af te stemmen op de familieleden en andere betrokkenen, ik vertaal het

naar wat in de omstandigheden goed of niet goed is." Volgens Jansen is dat in een opleiding niet te leren. Tijdens colleges kun je studenten wel een ethische spiegel voorhouden, maar straks in de praktijk moeten ze die keuze toch zelf maken. Het blijft een eenzame aangelegenheid. "Een arts moet het heel nadrukkelijk voor zichzelf uitvechten." De aanklacht dat artsen te lang doorgaan met behandelen is op zich terecht, vindt Jansen, maar het komt veel minder voor dan Dupuis in haar boek suggereert. "Hoe groot is nu eigenlijk het probleem waar we het over hebben?" Hij ergert zich mateloos aan de aanbeveling van Dupuis dat artsen net zoals psychotherapeuten in leertherapie zouden moeten gaan om hun eigen zwakheden te leren kennen. Dan zouden de artsen erachter komen dat hun mateloze behandeldrift voortkomt uit een intense angst voor de dood. "Alsof je van zo'n therapie een beter arts wordt", schampert Jansen. "Dit is een belediging voor een hele beroepsgroep." (LvdS)

een leven

teert dat er altijd wel een arts in het team is die om reflectie vraagt. "Als je een zieke patiënt hebt die aan drie organen iets mankeert, dan zal elk van de specialisten zeggen: de patiënt kan best doodgaan, maar niet aan mijn orgaan. Dan moet je misschien wel zeggen, laten we die dood kiezen die het minst belastend is en dan betreft het toevallig jouw orgaan. Uremie, als complicatie van kanker bijvoorbeeld, is geen slechte manier van sterven. Dan moet je kunnen zeggen: laten we het niet behandelen. Want als je de nierkatheter er eenmaal ingestoken hebt, haal je hem er niet zo gemakkelijk meer uit." Blijham stelt dat de medische wetenschap niet kan zonder de 'loodgieters' die zich voor honderd procent inzetten voor het behoud van de organen waarin ze gespecialiseerd zijn. Maar een goede, totale behandeling vereist meer.

Politici lopen weg voor hun verantwoordelijkheid

"Je laat je huis immers ook door een architect ontwerpen en niet door een loodgieter of elektriciën", zegt hij. "Ik denk dat we veel vaker levensverlengende zaken als het inbrengen van een nierkatheter tegenhouden dan mevrouw Dupuis denkt. Maar ze moet zich ook realiseren dat het soms belangrijk is voor een patiënt dat deze twee weken langer met een helder hoofd leeft, ook al is de behandeling medisch gezien wellicht zinloos. Iemand wil bijvoorbeeld nog de begrafenis

regelen of afscheid nemen. We hebben een terminale patiënt wel met de ziekenauto naar huis laten gaan zodat zij op zolder een aantal zaken kon sorteren. Dat was enorm belangrijk voor haar."

Bijwerkingen

In de Verenigde Staten heerst de houding dat als een behandeling ook maar één procent kans op verbetering geeft, de arts deze moet voorleggen aan de patiënt. Die moet vervolgens zelf beslissen. Blijham vindt dat een schijnoplossing, omdat uit onderzoek blijkt dat patiënten met een veel grotere winst in het hoofd zitten dan in werkelijkheid te realiseren valt. "Het is moeilijk om over die verschillende percentages te redeneren", zegt Blijham. "Het is al gauw: het helpt wel of het helpt niet. Daar betrap ik ook mezelf soms op. Bovendien vragen veel patiënten toch wat ik als dokter in hun plaats zou doen."

In Nederland groeit de bereidheid, ook bij artsen, om na te denken over het al of niet voorstellen van een behandeling op medische gronden. Bij kanker lijkt het dat artsen, maar ook patiënten, bij een kans op genezing van minder dan vijf procent de neiging hebben de behandeling achterwege te laten. Dit geldt vooral als die behandeling veel bijwerkingen heeft en wellicht ook blijvende schade kan berokkenen.

Blijham: "Dat zijn lastige discussies, die nu in de oncologie beginnen op te komen. We zullen daarmee door moeten gaan, ook op andere terreinen van de zorg." Blijham ontkent dat artsen in het algemeen te hard tegen de dood vechten, bijvoorbeeld omdat ze er zelf bang voor zijn, zoals Dupuis in haar boek suggereert. "Misschien wordt er in de meer heroï-

sche specialismen, zoals harttransplantaties, wel te hard tegen de dood gevochten, maar op andere terreinen, zoals bij de versterving van mensen in verpleeghuizen is dat helemaal niet het geval. Soms is de dood je vijand, maar even vaak is hij je vriend", stelt Blijham. "Het is bijvoorbeeld een fout om te denken dat als je de beademing van een patiënt stopt deze overlijdt aan de gevolgen daarvan. Nee, hij overlijdt aan de ziekte die hij heeft. Dat is vaak moeilijk in te zien voor wie de stekker eruit trekt. Die zit met een schijnbaar oorzakelijk verband."

Taxol

Het zijn niet de Nederlandse artsen die te weinig nadenken over hoe ver je mag gaan met een behandeling, maar de politici in Den Haag, vindt Blijham. "Ze lopen weg voor wat er in de gezondheidszorg aankomt. Een behandeling van ovariumcarcinoom met taxol bijvoorbeeld, lijkt alleen maar heel duur en daarvan schrikken de Haagse politici. Maar er wordt geen afweging gemaakt in de trant van: laten we vijftig patiënten met ovariumcarcinoom doodgaan en wat doen we dan met dat geld? Er is geen discussie over wat een leven ons waard is, waarbij je dan best mag corrigeren voor de kwaliteit van leven na de behandeling. Daar is niets onethisch aan, want nu laat je de individuele artsen daarover beslissen."

Het ergert Blijham dat de politieke stukken over de gezondheidszorg vol staan over het voordeliger inkopen bij de ambulancediensten, terwijl dit soort wezenlijke vragen niet aan bod komt. "Het zou mooi geweest zijn als het kabinet gezegd had: laten we de komende vier jaar de discussie voeren over de

Prof. dr. Geert Blijham: "Geen gelegenheid vrijblijvend na te denken."

prioriteiten in de zorg en de kwaliteit van leven. Er zijn technieken om die kwaliteit van leven te beoordelen. Persoonlijk had ik liever dat er genoeg geld was om beslissingen over wel of niet behandelen aan de dokter en de patiënt over te laten. Maar als dat niet zo is, moet de maatschappij de discussie voeren en de politiek de beslissingen nemen. Anders worden de besluiten over deze ethische zaken afgewenteld op de individuele arts. En dat vind ik toch buitengewoon onethisch."

Maarten Evenblij

'Oud of dement maakt niet uit, ik opereer ze'

Moet je een hoogbejaarde, demente vrouw met een gebroken heup nog opereren?

Orthopeed Arendie Herwig-Kempers (55) vindt van wel. "Ik wil ervoor zorgen dat mensen leefwaardig en onafhankelijk kunnen leven."

In haar negentienjarige loopbaan als orthopedisch chirurg in het Rode Kruis Ziekenhuis van Beverwijk, is er nooit iemand geweest die haar heeft gevraagd om af te zien van een behandeling of operatie. Integendeel. Mensen willen graag geopereerd worden, is de ervaring van Arendie Herwig-Kempers. "Ze verwachten van je dat je iets doet. Ik moest sommige patiënten een operatie juist uit hun hoofd praten."

Lang niet alle specialisten doen dat, onnodige kijkoperaties worden soms klakkeloos uitgevoerd. Ook door haar vakbroeders, moet Herwig-Kempers tot haar spijt toegeven. Voor-

al in knieën wordt graag 'gekeken'. "Soms loopt het de spuigaten uit. De ene specialist voert zes keer zo veel kijkoperaties uit als de andere. Die waanzinnige verschillen zouden ziektekostenverzekeraars eens goed moeten onderzoeken." Toch heeft ze zelf ook wel eens een operatie uitgevoerd die – strikt gezien – nutteloos was. Een man met een kwaadaardige tumor en uitzaaiingen in de heup die gebroken was, wilde snel geholpen worden zodat hij voor de laatste keer kerst thuis kon vieren. "Dan zit er zo'n kale man tegenover je aan tafel, waarvan je weet dat hij niet lang meer te leven heeft. Ik heb hem dezelfde middag nog geopereerd. Met kerst was hij thuis, maar het nieuwe jaar heeft hij niet meer gehaald."

Meestal heeft Herwig-Kempers niet met zulke ernstige gevallen te maken. In de orthopedie kom je weinig patiënten tegen met levensbedreigende ziektes, wel krijgt ze veel oudere mensen met versleten of gebroken heupen op het spreekuur. "Voor mij maakt het niet uit

hoe oud of dement ze zijn, ik opereer ze. Dan kunnen ze tenminste weer lopen en hun zelfstandigheid hernemen. Mensen in een verzorgingshuis kunnen vaak alleen maar van hun eigen kamer naar de koffiekamer lopen. Dat is hun leven. Als je hen dat afneemt, blijft er niks meer voor ze over." De oudste patiënt die ze ooit heeft geopereerd was 91 jaar: een vitale vrouw met een sterk versleten heup. "Ze had van een collega gehoord dat ze te oud was voor een heupoperatie. Onzin. Als ze het lichamenlijk kan ondergaan, waarom zou je dan niet opereren?"

Aan hoge kosten denkt Herwig-Kempers niet, ze kijkt alleen naar het belang van de patiënt. Trouwens, de kosten van de operatie vallen nog mee. In een ziekenhuis liggen, dat is pas duur. En wat te denken van de verzorging die mensen nodig hebben als ze niet worden geopereerd? Nee, niet geld maar leefbaarheid is voor Arendie Herwig-Kempers het criterium om wel of niet te behandelen. "Als het gaat om een patiënt met een heel slechte conditie

en een beperkte levensverwachting, dan denk ik eerst goed na of ik zo iemand nog een operatie wil aandoen. Dat geldt niet alleen voor oude mensen, maar ook voor kinderen die ernstig mismaakt en geestelijk gehandicapt ter wereld komen."

Hoewel mensen tegenwoordig mondiger zijn dan vroeger, is het toch de arts die een beslissing neemt. "Je kunt wel eens overleggen met een collega, maar uiteindelijk ben jij toch degene die alles tegen elkaar moet afwegen. Het is een heel eenzame business. Bovendien kreeg je vroeger als specialist de rol van allesweter bijna opgedrongen, door het ja dokter-nee dokter gedrag van de patiënt. Met dat machtsgevoel, dat je beslist niet hebt opgezocht, moet je leren omgaan. Je bent zelf je eigen maatstaf, dus moet je extra kritisch zijn." (LvdS)

'Op het scherp van de snede. Goed en kwaad in de geneeskunde' door Heleen M. Dupuis is verschenen bij Uitgeverij Balans (f 39,50)

Kunsthistorisch Instituut Florence, sinds 1958

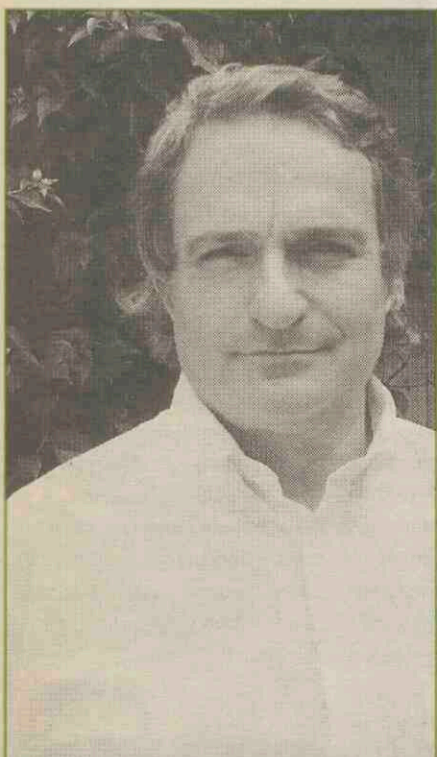
Het lichaam en het landschap

Het begon als onderkomen voor Nederlandse kunsthistorici die zelf onderzoek wilden doen in de schatkamers van de Italiaanse musea en archieven. Maar sinds de oprichting in 1958 is het Nederlands Kunsthistorisch Instituut uitgegroeid tot een wetenschappelijke onderneming met veel ijzers in het vuur. Rode draad door alle activiteiten: de artistieke relaties tussen Italië en de Nederlanden.

Verslag uit de heuvels van Florence.

TWAN GEURTS

Zijn directeurschap weegt nu even zwaarder dan zijn professoraat. Bert Meijer komt deze dagen nauwelijks toe aan zijn wetenschappelijk werk als hoogleraar beeldende kunst van de Renaissance in Italië en de Nederlanden. Hij heeft zich voorgenomen het jubileumjaar 1998 vooral te gebruiken voor een extern offensief van zijn Kunsthistorisch Instituut. Nadenken over de toekomst, het ontwikkelen van nieuwe plannen, steun verwerven voor de voorgenomen uitbreiding. De ambities zijn niet gering. Betere huisvesting voor de bezoevende studenten en wetenschappers. Meer ruimte voor de almaar uitdijende collectie van boeken en foto's. Een goed onderkomen voor de regelmatige exposities. Naast het huidige onderkomen op de Viale Torricelli nummer 5 staat al tien jaar een prachtige villa leeg. Het zou de ideale uitbreiding zijn. Alleen, het is wel prijzig om op deze wonderschone locatie in de zuidelijke heuvels van Florence een dergelijk pand aan te schaffen. Samen met de restauratiekosten moet je toch al gauw

Hoogleraar/directeur Bert Meijer:

"Italiaanse kunsthistorici vinden hun eigen kunst nu eenmaal de allergrootste."

'Vrolijk gezelschap' geschilderd in 1620 door Gerrit van Honthorst. De bibliotheek van het Nederlands Kunsthistorisch Instituut in Florence beschikt over een archief van meer dan 20.000 schilderijen op foto.

rekenen op een bedrag van vijf miljoen, in Nederlandse guldens wel te verstaan. Dat valt uiteraard niet te financieren uit het vaste jaarlijkse budget van 900.000 gulden.

Portret van een vrouw

Het is nu zo'n dertig jaar geleden dat de net in Utrecht afgestudeerde kunsthistoricus Bert Meijer voor het eerst door de Italiaanse kunstwereld zwierf. Hem viel op dat bijna elk museum daar wel een aantal Nederlandse of Vlaamse schilderijen in bezit heeft. Voor hem was dat een enorme ontdekking, voor de gevestigde kenners ook toen al een algemeen bekend feit. Een kunstwerk trok de bijzondere aandacht van de Utrechtse wetenschapper, het 'Portret van een vrouw' door Cornelis Verspronck. Dat was, meent hij zich nu te herinneren, in het Museo Civico in Udine. Eigenlijk sloeg daar de vonk over en werd zijn fascinatie voor de artistieke kruisbestuiving tussen twee grote Europese schildertradities geboren. Het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut gaat in Italië door het leven als Istituto Universitario Olandese di storia dell'arte. Het maakt deel uit van de Universiteit Utrecht en werkt samen met de vijf andere Nederlandse kunsthistorische opleidingen in Amsterdam (UvA en VU), Leiden, Groningen en Nijmegen. Het werd in 1958 opgericht op initiatief van de Utrechtse hoogleraar kunstgeschiedenis Godfried Hoogerwerff. Die bracht een groot deel van zijn leven in Italië door en was na zijn emeritaat in de jaren vijftig in Florence gaan wonen. Sinds het eind van de vorige eeuw trok die stad al veel kunstenaars, historici en handelaren uit Nederland. Hoogerwerff begreep dat veel Nederlandse wetenschappers en studenten konden profiteren van een verblijf in een stad met zo'n kunsthistorisch verleden en kosmopolitische uitstraling. Via de Universiteit Utrecht verwierf zijn initiatief al snel de officiële status van een nationaal academisch instituut.

Bloeiperiode

Vanaf het begin stonden de artistieke relaties tussen de lage landen en Italië centraal. Eeuwenlang kende Europa twee heersende kunsttradities: die van Italië en die van Nederland/Vlaanderen. De Italiaanse kunstenaars blonken uit in het verbeelden van het menselijk lichaam, de Nederlanders en Vlamingen waren meesters in het schilderen van realistische landschappen. De onderlinge beïnvloeding van de twee grootmachten tijdens hun gezamenlijke bloeiperiode (1400-1700) verliep minder eenzijdig van zuid naar noord dan, met name in Italië, nog wel eens wordt gedacht. Zeker vanaf 1450 hebben Nederlandse en Vlaamse schilders als Hans Memling, Jan van Scorel, Pieter Brueghel, Peter Paul Rubens, Anthony van Dyck en Rembrandt hun stempel gedrukt op het werk van hun zuidelijke collega's. Bert Meijer beschouwt Jan van Eyck, die met zijn de olieverftechniek de Italiaanse hoven overrompelde, als de grote inspirator. Bert Meijer: "Italiaanse kunsthistorici willen nu eenmaal graag dat de Italiaanse kunst de allergrootste is. Ik vind het een van de taken van het instituut om af en toe iets op tafel te leggen waaruit blijkt dat de zaak toch even anders ligt."

Van Gogh

Bert Meijer wordt geprezen als een wetenschapper die bijzondere dingen voor elkaar krijgt. Een tentoonstelling met het complete grafische werk van Van Gogh bijvoorbeeld, eind 1997. Ook weet hij voor Nederlandse onderzoekers in Italië deuren te openen die anders gesloten zouden blijven. Samen met Centro Di, toonaangevend uitgever van kunst in Italië, heeft Meijer een eigen publicatieroom opgezet. Pas geleden verscheen daarin deel 1 van het Repertory of Dutch and Flemish paintings in Italian public collections (zie Publicaties, pagina 18). Naast directeur Meijer beschikt het instituut

Kwaliteitscultuur

Yvonne Nieuwenhuijs (33) bracht in 1990 tijdens haar opleiding cultuurgeschiedenis en cultuureducatie enkele maanden door in het Kunsthistorisch Instituut te Florence. Daar werkte ze aan een scriptie over Venetië, mocht ze bezoekers van het instituut wegwijzen maken in de bibliotheken van de stad en verzorgde ze rondleidingen voor Nederlandse kunsthistorici. Die ervaring smaakte naar meer. Na haar afstuderen ontwikkelde ze voor een reisorganisatie natuur- en cultuurreizen, vaak ook naar Toscane en Umbrië. Maar na enkele jaren werd de reiswereld te oppervlakkig. Yvonne wilde meer. Sinds anderhalf jaar is ze projectleider bij 'Het Geheim van Holland', een initiatief van het Ministerie van Economische Zaken samen met de provincies Noord- en Zuid-Holland en enkele grote gemeenten in die regio.

De indruk bestaat dat er voor het Nederlandse toerisme veel winst valt te boeken in het aanbod van kwaliteitscultuur. Niet alleen de kaas en de tulpen zijn interessant, maar bijvoorbeeld ook een tocht langs de Schiedamse jeneverstokerijen met als afsluiting een diner naar oud-Hollands recept. Yvonne: "De Italianen hebben veel meer oog voor hun eigen cultuur dan wij. Ze zijn ook veel trotser op hun verleden. 'Het Geheim van Holland' wil het authentiek Nederlandse erfgoed beter ontwikkelen en verkopen aan binnen- en buitenlandse gasten." Yvonne bezoekt in september met een gezelschap enkele Italiaanse steden om daar de kunst af te kijken. Florence staat ook op het programma, inclusief – jawel! – een bezoek aan het Kunsthistorisch Instituut. Directeur Bert Meijer zal voor zijn Nederlandse gasten een lezing houden.

over een Nederlandse staf, bestaande uit twee bibliothecarissen, een onderzoeker en een secretaresse. Nog steeds is het een pleisterplaats voor veel Nederlanders en een groeiend aantal buitenlandse wetenschappers. Om een indruk te geven: in 1997 logeerden in het Kunsthistorisch Instituut te Florence 242 personen voor een totaal van 3943 overnachtingen, gemiddeld 16 nachten per persoon. Utrecht heeft een fors aandeel in het bezoekersaantal. Als je de studenten en afgestudeerden bij elkaar optelt levert dat de volgende lijst per universiteit op: 19 bezoekers van de Universiteit van Amsterdam, 27 Vrije Universiteit, 32 Universiteit Groningen, 36 Universiteit Leiden, 16 Universiteit Nijmegen en 57 Universiteit Utrecht.

Bert Meijer maakt zich wel een beetje zorgen of die toestroom op den duur op peil kan blijven. De totale populatie aan kunstgeschiedenisstudenten loopt de laatste jaren namelijk drastisch terug, sinds 1994 met een kwart van bijna 2300 naar 1555 eerstejaars.

Beleid en Management

Cursisten profiteren van elkaars ervaring

In januari kreeg hij zijn bul: Master of Management mag hij zich nu noemen. Bert Meijer (36) volgde de tweejarige opleiding 'Management in dienstverlenende organisaties' bij het Centrum voor Beleid en Management (CBM).

Bert Meijer is werkzaam bij de Vierstroom, een thuiszorgorganisatie in Gouda en omstreken, als hoofd 'specialistische diensten thuiszorg'. Daaronder vallen ook ergotherapie, thuishulp en gespecialiseerde gezinsverzorging. Waarom koos hij voor de masteropleiding bij het CBM? "Na mijn studie gezondheidswetenschappen, richting beleid en beheer, en zo'n vijf jaar werkervaring wilde ik graag weer een cursus volgen. Sommige opleidingen vond ik te technisch, andere richtten zich uitsluitend op management. Bij de opleiding Management in dienstverlenende organisaties komen ook procesmatige elementen aan bod. Bijvoorbeeld vragen als: 'Wat heeft jouw gedrag tot gevolg?' Die combinatie van theoretische aspecten en de praktijk gaf voor mij de doorslag."

Bert Meijer was cursist van de eerste groep, die in maart 1996 van start ging. De deelnemers kwamen achttien keer bij elkaar voor een tweedaags seminar. Start van de bijeenkomsten is vaak een college van een deskundige uit de praktijk. Hierna gaan de cursisten in kleinere groepen met een thema aan de slag. In een plenaire bijeenkomst ten slotte worden de resultaten besproken.

De cursisten waren, zoals Bert Meijer, afkomstig uit allerlei organisaties in de non-profit/not-for-profit sector: thuiszorgorganisaties, verpleeghuizen en ziekenhuizen, maar

ook was er een deelnemer van Defensie en van een adviesbureau. De cursisten brengen vele ervaringen uit de dagelijkse praktijk met zich mee. Bert Meijer: "Uitwisseling van ervaringen vormt een drijvende kracht in de opleiding. De setting van elke deelnemer is anders, maar iedereen loopt tegen dezelfde zaken aan op z'n werk. Te horen hoe anderen tot een oplossing komen, is uitermate leerzaam."

Uphill fight

Het Centrum voor Beleid en Management vierde onlangs zijn tienjarig bestaan. Destijds werd het centrum opgericht om samenhang en afstemming te krijgen in het onderwijs op het gebied van beleid en management. Na een, in de woorden van directeur Verweel 'uphill fight' van tien jaar is het CBM nu een bloeiend 'toeleveringsbedrijf' van onderwijs en onderzoek met een jaaromzet van ruim vijf miljoen gulden. Niet alleen studenten, ook afgestudeerden kunnen er terecht. Jaarlijks vinden ruim tweehonderd cursisten hun weg naar het CBM.

Het CBM staat in zijn onderwijs een brede, interdisciplinaire aanpak voor. Suze van de Berg, manager post-academisch onderwijs (PAO): "In principe worden de docenten voor het postacademisch onderwijs gerecrueteerd uit alle medewerkers van het CBM. We hebben sociologen, psychologen, antropologen, bestuurskundigen, juristen en bedrijfseconomen in huis. Wat die mensen gemeen hebben is dat ze zich vanuit hun eigen discipline bezighouden met vraagstukken van beleid, management en organisatie. Bovendien vormt de deskundigheid van onze medewerkers het uitgangspunt voor het ontwikkelen

van cursussen. Dat verklaart ook het brede aanbod; we beperken ons niet tot een bepaalde discipline."

Naast de masteropleidingen Management in dienstverlenende organisaties en Strategisch management in de non-profit/not-for-profit sector verzorgt het centrum meerdaagse

cursussen. Bovendien worden alle keuzevakken uit het reguliere onderwijs aangeboden in de vorm van contractonderwijs.

Voor meer informatie over het onderwijsaanbod van het CBM zie Illustrerzake pagina 17.

Muntstraat 2a: onderkomen van het CBM.

Duits en Engels vierden jubileum

De opleiding Duits bestaat dit jaar negentig jaar, de opleiding Engels veertig jaar. Reden voor beide opleidingen om 1998 uit te roepen tot jubileumjaar. Met een jubileum- en alumnidag op 17 oktober én de samenstelling van een boek, waarin de wederwaardigheden van Duits en Engels de revue passeren.

"Het moeilijkste bij de samenstelling van het boek is het maken van een selectie uit het materiaal. Er is zo veel te vertellen. En steeds duiken er weer nieuwe gegevens op, tijdens gesprekken met (oud)studenten en (oud)docenten en mijn bezoeken aan de archieven." Aan het woord is Gabriella van Karsbergen, afgestudeerd in Engels en nu belast met de organisatie van de jubileumactiviteiten. Samen met Wim Peeters (docent Duits), Peter de Voogd (hoogleraar Engelse letterkunde) en Frank Vonk, alumnus van de opleiding Duitse taal- en letterkunde. Het idee voor het herdenkingsboek ontstond

in 1996, tijdens een lustrum van de studievereniging Albion, waarvan Van Karsbergen destijds secretaris was. Onderdeel van het lustrum vormde een tentoonstelling, met foto's en curiosa over de geschiedenis van de opleiding Engels. Van Karsbergen: "Zoiets zouden we ook moeten doen bij het veertigjarig bestaan van onze opleiding, dachten Wim Peeters en ik toen. Omdat Duits ook een jubileum te vieren heeft in '98, en Engels en Duits tot de invoering van de MUB tien jaar verenigd waren in de vakgroep DEK (Duits-Engels-Keltisch), werd ook de opleiding Duits erbij betrokken." Het plan voor de geschiedschrijving werd door de oud-studenten met veel enthousiasme ontvangen. Dat was het startsein voor de voorbereidingen.

Herinneringen

Wie was de eerste hoogleraar, en met welke leerstoel? Waar werd in de loop der tijd onderwijs gegeven? Wanneer onstond het onderwijs in vreemde talen? Hoe zat en zit het met het onderwijs in Engels en Duits op

middelbare scholen? Met welke onderwijs-wetten kregen de opleidingen de afgelopen tientallen jaren te maken en met welke reorganisaties? Hoe ziet de toekomst eruit? Teksten en illustraties in het boek geven een veelzijdig beeld van de geschiedenis van de opleidingen – de huisvesting, de hoogleraren met hun specialismen, de studentenpopulatie en uiteraard de ontwikkelingen in onderwijs en onderzoek – en zullen bij (oud)studenten en (oud)docenten veel herinneringen oproepen.

Aan het einde van dit jaar moet het concept-manuscript er liggen. Tijdens de jubileum- en alumnidag op 17 oktober wordt een eerste opzet gepresenteerd en kunnen de bezoekers intekenen op het boek.

De jubileum- en alumnidag vindt plaats op diverse locaties in de binnenstad en duurt van 11.00 tot 18.00 uur. Na de opening, voor Engels en Duits gezamenlijk, volgt een programma voor de opleidingen afzonderlijk, met onder meer lezingen, een tentoonstelling over de opleiding, de presentatie van de resultaten

van het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van de afgestudeerden, een playreading (voor de opleiding Engels) en een vertaalwedstrijd (voor Duits).

Alle (oud)studenten en (oud)docenten van Engels en Duits waarvan de adresgegevens bekend zijn bij de administratie, zijn inmiddels uitgenodigd voor de dag. Het adressenbestand bevat echter helaas enige hiaten, met name met betrekking tot alumni die tussen 1958 en 1970 Duits of Engels hebben gestudeerd. Mocht u, of iemand in uw omgeving, geen uitnodiging hebben ontvangen, laat u dit dan even weten aan het secretariaat Duits/Engels, Marjorie Lodder, telefoon (030) 2536193, e-mail lodder@let.uu.nl.

Voor meer informatie over de jubileumactiviteiten kunt u terecht bij: secretariaat Duits/Engels, Marjorie Lodder, telefoon (030) 2536193, e-mail lodder@let.uu.nl. Ook is informatie te vinden op internet: www.let.uu.nl/eng/ of lduits/.

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 4 november 1998 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 18.

Algemeen

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds

► Bijzondere leerstoelen

De termijn van de bijzondere leerstoel 'Voeding van Laboratoriumdieren' ingesteld door de VUUF voor 5 jaar, is met ingang van 1 mei verstreken. Het bestuur heeft prof. dr. ir. A.C. Beynen eervol ontslag verleend als bijzonder hoogleraar.

► Bestuur

Het bestuur is in de afgelopen periode tweemaal bijeen geweest. Twee zaken namen de meeste vergadertijd in beslag: het onderzoeksrapport 'De relatie van alumni met de Universiteit Utrecht' – daarover leest u meer op pagina 5 – en de structuur van de vereniging in het licht van de taakverbreding. Ook het gesprek met het universiteitsbestuur daarover is nog niet afgerond. De besturen verwachten in september concrete voornemens te formuleren. Het jaarverslag van 1997 is inmiddels verzonden naar alle leden van de Vereniging. Met de verzending is ook een uitnodiging uitgegaan voor de Algemene Ledenvergadering, die op 25 september zal plaatsvinden, om 16.00 uur, in de Botanische Tuinen.

► Studenten

Een ding is uit het onderzoek onder alumni in ieder geval gebleken: goed alumni-beleid begint met goed studenten-beleid. En wie zijn beter in staat om het bestuur daarover te adviseren dan de studenten zelf? Daarom is de bestuurscommissie studentenzaken ingesteld. De commissie bestaat uit vier leden, allen studenten, die het bestuur adviseren bij subsidieaanvragen van studenten en bij het beleid ten aanzien van studenten. De commissie is voortvarend van start gegaan door alle subsidieaanvragen goed onder de loep te nemen. Het afgelopen voorjaar is voor een totaal van f 16.000,- toegezegd aan subsidies. Een aantal voorbeelden van subsidies die met uw bijdragen toegerekend konden worden:

- Een aanvraag kwam van een vierdejaars studente Diergeneeskunde, die zich specialiseert in roofvogelgeneeskunde. Mede dankzij een subsidie van de VUUF heeft zij een posterpresentatie kunnen verzorgen op een internationaal congres in Zuid-Afrika.
- Het James Boswell Instituut van de Universiteit Utrecht verzorgt

cursussen Nederlands voor buitenlandse studenten. Ieder jaar stelt de VUUF beurzen beschikbaar voor drie studenten. Dit jaar gingen zij naar studenten uit Odessa (Oekraïne), Boedapest (Hongarije) en Praag (Tsjechië). De beurzen zijn uitgereikt tijdens een feestelijke lunch, waar een van de cursisten in perfect Nederlands het woord voerde. Het werkt!

- Het nieuwe studiejaar begint met de Utrechtse introductie. Ook daar is de VUUF aanwezig met een cd waarop het introductielied wordt uitgevoerd door de Hairy Shakers, de roemruchte band van de Utrechtse Diergeneeskunde-studenten.

► Alumni

De jaarlijkse Universiteitsdag wordt in 1999 georganiseerd op 27 maart. U hoort er meer van in het volgende nummer van Illustrer. Alle alumni ontvangen een uitnodiging om voor een gereduceerde prijs de finale-avond van het 3e Internationale Studenten Piano-concours bij te wonen (zie de bon in dit nummer).

► Bureau

In augustus is de lang verwachte verhuizing gerealiseerd: het bureau van de Vereniging is vanaf heden

gevestigd in het Bestuursgebouw van de universiteit. Onze telefoon, fax en e-mail blijft hetzelfde.

► Commissie Sociale Zorg

De Commissie Sociale Zorg voor Studenten is ingesteld voor Utrechtse studenten met acute financiële problemen. De studentendecanen bemiddelen tussen student en commissie. Deze commissie verstrekt op dit moment vooral aan Utrechtse vluchteling-studenten middelen om te kunnen studeren. Zo zijn er beurzen voor een cursus Nederlands gegeven aan twee Afghaanse vluchtelingen die in een voormalig Oostblokland afgestudeerd zijn als arts. Terugkeer naar Afghanistan bleek een probleem, omdat een studie in een (voormalig) communistisch land daar nu tot levensbedreigende confrontaties leidt. In Nederland kunnen zij blijven mits de situatie in Afghanistan niet noemenswaardig wijzigt. Hun artsdiploma's zijn in Nederland onvoldoende om al zelfstandig een beroepspraktijk te hebben. Eerst moeten zij slagen voor een examen Nederlands als tweede taal, en daarna kunnen zij instromen in een hoger jaar van de opleiding geneeskunde. Beiden hebben dit eerste examen inmiddels met succes afgelegd en kunnen nu verder aan de medische faculteit.

Informatie: Wanneer u meer over de VUUF wilt weten, of u wilt aanmelden als lid, kunt u contact opnemen met: Bureau VUUF, drs. Ineke van de Meene, Bestuursgebouw, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, (030) 2538025, fax: (030) 2538026, email: ufonds@ufonds.uu.nl.

Studium Generale

In het najaar organiseert Studium Generale de volgende lezingenserie: 'Schrijvende Denkers', 'Wetenschap in de toekomst', 'Erotiek', 'Universitaire Vredesdagen 's Lands Wijs, 's Lands eer? Universaliteit van Mensenrechten'. Ook zijn er twee symposia 'Honderd Jaar Vrouwenarbeid. De doorstroom van vrouwen in hogere (wetenschappelijke) functies op 27 oktober en 'Eer, contract en consensus: management en nationale tradities in Frankrijk, de Verenigde Staten en Nederland' op 25 november.

Informatie: Studium Generale (030) 2532436, http://www.uu.nl/IUU_algemeen/studium_generale/

Voorlichtingsdagen

Op vrijdag 13 en zaterdag 14 november vinden de voorlichtingsdagen van de Universiteit Utrecht plaats. Het programma geeft scholieren een zo goed mogelijk beeld van het Utrechtse onderwijsaanbod. Er is een informatiemarkt waar alle opleidingen zich presenteren. Maar er is ook voorlichting 'op lokatie': proefcolleges, rondleidingen door collegezalen en laboratoria. Studenten en docenten staan klaar om belangstellenden persoonlijk te woord te staan.

Naast informatie over de opleidingen, is er tijdens de voorlichtingsdagen ook aandacht voor ondermeer studiefinanciering, de kosten van studeren, het wonen op kamers, Utrecht studiestad en de

culturele en sportieve voorzieningen die de universiteit biedt. Ook ouders zijn van harte welkom. Voor een uitnodiging – voor uzelf of uw kind – kunt u gebruik maken van de bon. De volgende voorlichtingsdag van de Universiteit Utrecht is op 20 maart a.s. U kunt ook bellen voor informatie/opgave: (030) 2532670. E-mail: studievoorlichting@csc.usc.uu.nl.

Universiteitsmuseum

In het Utrechts Universiteitsmuseum is van 25 juni 1998 t/m 25 februari 1999 de tentoonstelling 'Kijk!Taal, gebarentaal in Nederland' te zien en te beleven. Er is een opstelling waarin je als bezoeker kunt ervaren hoe het is als je gehoorzintuigen niet functioneren. Horenden ontdekken hiermee aan den lijve hoe moeizaam de communicatie verloopt als je geen geluidsignalen kunt gebruiken. Je gaat vanzelf zoeken naar andere manieren om je 'verstaanbaar' te maken. Een zeer unieke ervaring.

Kijk!Taal geeft een beeld van wat gebarentaal is: Welke gebaren bestaan er allemaal? En hoe kan je ermee communiceren? Een panorama van gebarende mensen laat zien hoe doven hun taal gebruiken en bevestigt dat het bij gebaren om een echte taal gaat. Duidelijk wordt dat de visuele taal een scala aan communicatiemogelijkheden biedt. De tentoonstelling geeft verder antwoord op een aantal veelgestelde vragen: Is gebarentaal bijvoorbeeld internationaal? Is gebarentaal synoniem met het handalfabet (vingerspel)? Is het een soort pantomime? En hoe verhoudt gebarentaal zich ten opzichte van het liplezen? In het najaar zijn er rondom de tentoonstelling Kijk!Taal de volgende activiteiten in het Universiteitsmuseum: 4 oktober 14.00 en 15.00 uur: demonstratie van de Von Kempe-

Voorlichtingsdagen Universiteit Utrecht

- Ja, ik ontvang graag een uitnodiging voor de voorlichtingsdagen in november.
- Stuur mij een uitnodiging voor de voorlichtingsdag op 20 maart.
- Stuur mij informatie over de volgende opleiding(en)

Voorletter(s)	Voornaam
Achternaam	
Straat	
Postcode	Plaats
Geboortedatum	
Ik zit in: ☐ 3vwo ☐ 4vwo ☐ 5vwo ☐ 6vwo	
☐ anders nl.:	
Naam school	
Plaats school	

Sturen naar: **Universiteit Utrecht, Studievoorlichting, Antwoordnummer 8429, 3500 VW Utrecht.**
Een postzegel is niet nodig

'Kijk!Taal, gebarentaal in Nederland' in het Universiteitsmuseum.

Bon

lenmachine (een spraakmachine uit 1791), door dhr. Van den Broecke. 21 oktober 14.00 en 15.30 uur: 'Verdwaald in het gebarenbos', een tweetalige kindervoorstelling over een horend kind dat verdwaalt en in de wereld der doven terecht komt, door Minnekus de Groot. 22 november 14.00 en 15.30 uur: 'De gebarenfabriek', workshop gebarentaal, ook voor kinderen, door Tony Bloem. 20 december 14.00 en 15.30 uur: gebarenkwartet, kwartetten met gebaren, voor kinderen vanaf 9 jaar en volwassenen, door het Handtheater. 29 december 14.00 en 15.30 uur: 'De gebarenfabriek', workshop gebarentaal, ook voor kinderen, door Tony Bloem. *Informatie: Universiteitsmuseum, Lange Nieuwstraat 106, 3512 PN Utrecht, (030) 2538008.*

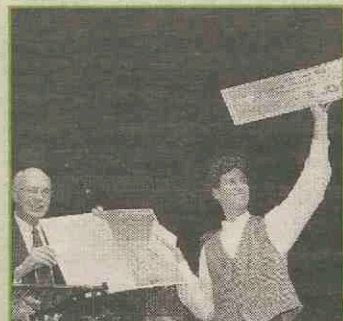
Universiteitswinkel Solaris

Ook in het nieuwe academische jaar bent u weer van harte welkom bij Universiteitswinkel Solaris. Het assortiment van producten met authentiek Universiteitslogo mag inmiddels bekend worden verondersteld. U kunt in de winkel terecht voor o.m. t-shirts, rugby-shirts, jassen en talrijke leuke geschenken als golfballen, handdoeken, boeken, cd's, sieraden en replica's van originele kaarten van Utrecht. Wij pakken deze mooi voor u in. Daarnaast biedt Solaris talrijke mogelijkheden om artikelen te laten vervaardigen met eigen opdruk en logo van de Universiteit Utrecht. Organiseert u binnenkort een congres of reünie, dan kunnen wij u bijvoorbeeld een wijn met eigen etiket aanbieden of een mooie sweater met speciale bedrukking. Onze collectie wordt regelmatig aangevuld met nieuwe artikelen die de moeite van een bezoekje aan de binnenstad waard zijn! Solaris is open tijdens werkdagen van 13.00 en 17.00 uur en tevens op afspraak. Adres: Drift 13, bij het Janskerkhof. Bij de receptie van het Bestuursgebouw op de Uithof bevindt zich een tweede verkoop-punt (dagelijks geopend). *Heeft u vragen, suggesties of wilt u een bestelling doorgeven? Neemt u dan s.v.p. contact met ons op, telefonisch (030) 2536053, per fax (030) 2536010 of per e-mail Solaris@pobox.accu.uu.nl.*

De Salon

De Salon zal komend seizoen wederom zeven publieke debatten op de derde zondag van de maand (van oktober tot en met april) organiseren. De volgende data kunnen alvast in de agenda genoteerd worden: 18 oktober 1998, 15 november

1998, 13 of 20 december 1998, 17 januari 1999, 21 februari 1999, 21 maart 1999 en 18 april 1999. De definitieve thema's voor het komende seizoen zijn nog niet vastgesteld. Hieronder volgt een voorlopig overzicht waaruit begin september een definitieve keuze zal worden gemaakt: Beleggen; Utrecht: multiculturele stad; Onthaasting; Grenzen aan de gezondheidszorg; Het grote genieten; Lawaai; Bereikbaarheid (de zaktelefoon, informatietechnologie); Directe betrokkenheid van de burger (democratisering: referendum, gekozen burgemeester); De volgende eeuw. De presentatoren zijn evenals vorig seizoen: Paul Schnabel, directeur Sociaal Cultureel Planbureau en hoogleraar geestelijke gezondheidszorg Universiteit Utrecht; Marcel Hulspas, redacteur weekblad Intermediair en hoofdredacteur Skepsis. Voorafgaand aan elk debat zal de vaste columnist André Klukhuhn, hoofd Studium Generale Universiteit Utrecht, een column uitspreken. Ook is er weer een muzikaal intermezzo verzorgd door Parnassos, Internationaal en Cultureel Centrum. De debatten vinden plaats in het Polman's Huis, hoek Keistraat/Jansdam in Utrecht. De entreprijs is f 5,-, met U-pas f 2,50.

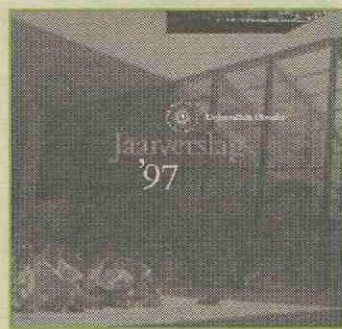
Winnaar van de U-fonds prijs tijdens het 2e Internationale Studenten Piano Concours in 1996.

Informatie en reserveringen: (030) 2535489.

3e Internationale Studenten Piano Concours

Op vrijdag 23 oktober 1998 vindt in Muziekcentrum Vredenburg de finale-avond plaats van het 3e Internationale Studenten Pianoconcours. Het concours is een initiatief van de Universiteit Utrecht en staat open voor getalenteerde amateur-musici uit alle delen van de wereld. Onder de aanmeldingen voor dit jaar bevinden zich studenten van gerenommeerde universiteiten in ondermeer de Verenigde Staten, Japan en Oost-Europa. Oud studenten van de Universiteit Utrecht zijn van harte uitgenodigd deze avond tegen gereduceerd tarief bijwonen. De voorgaande edities van het concours – in 1994 en 1996 – waren een groot succes. De spannende slotavond in het muziekcentrum bood deelnemende studenten de kans om ten overstaan van een vrijwel uitverkocht Vredenburg, en begeleid door een symfonie-orkest, hun talenten te toetsen aan het oordeel van een kritische jury. Publiek en jury waren onder de indruk van het hoge niveau van de amateur-pianisten. De zes finalisten spelen tijdens de slotavond (aanvang: 19.30 uur) een stuk naar eigen keuze, gevolgd door één van de volgende drie werken, daarbij begeleid door het Utrechtsch Studenten Concert, het 'huis'orkest van de universiteit: - Beethoven: Pianoconcert no. 2 opus 19 in bes majeur, eerste deel (Allegro con brio); - Grieg: Pianoconcert opus 16 in a mineur, eerste deel (Allegro molto moderato); - Schumann: Pianoconcert opus 54 in a mineur, eerste deel (Allegro Affetuoso). De extra U-fonds prijs wordt toegekend aan de beste vertolker van een Nederlands werk.

De avond wordt gepresenteerd door prof. dr. Willem Hendrik Gispens. De internationale jury staat onder voorzitterschap van Ton Hartsuiker, directeur van het Conservatorium in Amsterdam. Kaarten tegen gereduceerd tarief (f 10,-, i.p.v. f 17,50) kunt u aanvragen door middel van de bon in deze advertentie. De toegangskarten worden u twee weken voorafgaand aan de finale-avond toegestuurd. U betaalt na ontvangst van de kaarten. *Voor nadere informatie: Parnassos, Internationaal en Cultureel Centrum, Kruisstraat 201, 3581 GK Utrecht, (030) 2538448.*

Jaarverslag 1997

De voorbereiding van het Universiteits College Utrecht, de ingebruikname van het Educatorium, de overhandiging van de sleutel aan de eerste bewoner van de studenten-huisvesting op De Uithof, de deelname aan toponderzoekscholen en de uitbreiding van strategische allianties met partners in het bedrijfsleven en bij de overheid. Dat zijn enkele wapenfeiten van de Universiteit Utrecht in het vorige jaar. Ze worden vermeld in het zojuist verschenen jaarverslag 1997. De ontwikkelingen sluiten aan bij de strategie die vaak jaren geleden al is uitgezet, maar zijn ook richtinggevend voor de naaste en verdere toekomst. Wat de Universiteit Utrecht in die toekomst wil zijn – haar missie en profiel – , was onderwerp van een universiteitsbrede discussie in 1997, die uiteindelijk heeft geresulteerd in de verschijning van het strategisch plan 'Perspectief 2010'. Lezers van Illuster kunnen het Jaarverslag 1997 en het Perspectief 2010 bestellen via de redactie van Illuster. Zie adres in het colofon op pagina 18.

AQEURO Business Academy

Ben je psycholoog, socioloog, econoom, bioloog of heb je een andere academische vooropleiding en wil je carrière maken in de automatisering? AQEURO Business Academy organiseert in samenwerking met ING en IBM een unieke instapmogelijkheid voor starters

Kerngegevens UU 1997

Personeel (in personen)	
WP	3.175
OBP	3.222
Hoogleraren	377
Aio's	596
Instream studenten	
Voltijd	4.120
Deeltijd	416
Totaal	4.536
Ingeschrevenen	
Studenten	21.838
Extraneï	209
Totaal	22.047
Opleidingen	
Voltijd	58
Deeltijd	13
Lerarenopleidingen (voltijd/deeltijd)	
	18
Faculiteiten	
	14
KNAW-erkende onderzoekscholen	
waarvan UU penvoerder is 21	
Huisvesting	345.046
fno m2	
Dissertaties	365
Examens 1996/1997	
Propedeuse	2.990
Doctoraal	3.387
Beroepsexamens	399
Lerarenbevoegdheden	138
Financiën	
(in miljoenen gulden)	
Rijksbijdragen	704,7
Collegegelden	52,9
Overige eigen inkomsten	225,4
Personele lasten	579,9
Overige lasten	352,4
Exploitatiesaldo	50,7
Balanstotaal	1.140,0
Omvang algemene / bedrijfsreserve + bedrijfsreserve onderdelen	
	274,0

met 100% baangarantie. Studeren aan de AQEURO Business Academy betekent, studeren zonder zorgen, immers de baan is gegarandeerd en de opleidingskosten worden volledig door het bedrijfsleven vergoed. Juist alumni zonder gerichte werkervaring zijn in staat binnen een kort tijdsbestek elementaire bedrijfsinformatie en een specialistische opleiding te doorlopen. Immers kennis en vaardigheden zijn relatief eenvoudig aan te leren. Aspirant ITers (Informatie Technologen) doorlopen een studie van 2x3 maanden en worden opgeleid tot Programmeur/Ontwikkelaar of Technische Systeembeheerders Infrastructuur. Het betreft een compacte maatwerkstudie die in het teken staat van groei in persoonlijke ontwikkeling, functie en salaris. Academici die vanuit een andere discipline dan informatica kiezen voor dit vakgebied hebben een bijzondere toegevoegde waar-

Finale-avond 3e internationale Studenten Piano Concours

Stuur mij kaarten voor de finale-avond van het pianoconcours van de Universiteit Utrecht, op vrijdag 23 oktober, aanvang: 19.30 uur. Ik betaal na ontvangst van de kaarten.

Naam _____
 Adres _____
 Postcode _____ Plaats _____

De bon terugsturen naar: Universiteit Utrecht, Communicatie Service Centrum, Antwoordnummer 8428, 3500 VW Utrecht, onder vermelding van 'Pianoconcours' linksboven op de envelop.

de. Immers een communicatie-wetenschapper of een psycholoog neemt veel meer bagage mee dan uitsluitend het nieuwgeleerde. Communicatieve vaardigheden, stijlen van gedrag en persoonlijkheid, dat zijn zaken die wij belangrijk vinden. Dus geef een nieuwe wending aan je loopbaan. Graag komen wij in contact met academi-ci die interesse hebben in automatiserings-oplossingen, inzet en motivatie tonen, een flexibele en dienstverlenende instelling hebben en mogelijk een gedeelte van de studie in Zuid-Afrika willen volgen. *Informatie: W&S van Chain International Resources, afdeling recruitment (0571) 268100, info@cir.nl, internet:www.cir.nl*

Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut

Het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut te Florence bevordert onderzoek en onderwijs op het gebied van de artistieke relaties tussen Nederland en Italië (zie ook pagina 13 in dit blad). Het instituut nodigt kunsthistorici, liefhebbers van Italië en met name Florence, kunsthandelaars en andere belangstellenden van harte uit om lid te worden van de stichting vriendenkring 'I Cinquecento'. Vult u deze bon in en stuur hem naar onderstaand adres. Dan wordt u donateur van de stichting en ondersteunt u de vele activiteiten van het instituut. Het lidmaatschap geeft recht op regelmatige informatie over het instituut, toegang tot de donateursbijeenkomsten en korting op de publicaties.

Faculty Club gaat open, ook voor alumni!

Nog voor de jaarwisseling zal de Faculty Club van de Universiteit Utrecht haar poorten openen. Medewerkers, emeriti, gepensioneerd en alumni van de Universiteit Utrecht kunnen dan op Achter de Dom 7 met gasten lunchen, dineren of borrelen. De verbouwing van de imposante middeleeuwse woontoren en de in 1450 eraan gebouwde vleugel is nu in volle gang. Op de begane grond komt er een zaal voor borrel en maaltijd, en op de eerste verdieping een vergaderzaal voor ongeveer 80 mensen. Ook moderne communicatiemiddelen (Web, internet, e-mail) zullen in de Faculty Club een plaats krijgen. Fietsen kunnen overdekt gestald worden in de eeuwenoude kelder. Alumni van de Universiteit Utrecht kunnen voor een gereduceerd tarief van f 95,- per jaar lid worden. **Openingstijden:** werkdagen, voor lunch, borrel en diner. **Voor leden is er de mogelijkheid in weekenden van de ruimte gebruik te maken.** **Informatie is te verkrijgen bij de bestuursleden: secretaris Faculty Club, mw. drs. I. van Oosten, p/a University College, Postbus 80145, 3508 TC Utrecht, e-mail: ioosten@knoware.nl; voorzitter: p.r.bar@neuro.azu.nl; penningmeester: zeegers@phys.uu.nl. **Opgave voor 15 december levert een extra korting op!****

Faculteiten

Sociale Wetenschappen

Alcmaeon

De Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmaeon organiseert dit najaar weer verschillende activiteiten.

► Lezing

Op maandag 14 september organiseert de commissie Onderwijs, Ontwikkeling en Opvoeding een lezing over het bestaan van verschillende soorten onderwijs. Welke vormen zijn er allemaal en welke betekenissen hebben ze?

► Therapiedag

Op woensdag 30 september is het weer zover. Dan organiseert Alcmaeon voor de achtste keer de Therapiedag. Tegenwoordig bestaan er zoveel verschillende soorten therapieën, dat het af en toe moeilijk wordt om door de bomen het bos te zien. Vandaar dat Alcmaeon u de kans biedt kennis te maken met ongeveer 18 verschillende therapieën om zo een beter idee te krijgen van wat deze therapieën inhouden. De Therapiedag begint met twee lezingen. Tijdens één van deze lezingen zal aan de hand van een casus ingegaan worden op het fenomeen psychotherapie. Na de lezingen krijgt iedereen de mogelijkheid twee workshops te volgen. De volgende workshops worden aangeboden: Gestalttherapie, Muziektherapie, Jungiaanse therapie, Hypnotherapie, Neurolinguïstisch Programmeren, Psychodrama, Reïncarnatietherapie, Psychosynthese, Psychoanalyse, Danstherapie, Creatieve therapie, Directieve systeemtherapie, Rationeel-Emotieve therapie, Therapeutisch Touch, Rogeriaanse therapie, Gedragstherapie, Haptonomie, Voice Dialogue en Intuïtieve ontwikkeling. Tussen de twee workshops wordt u een diner aangeboden en na afloop is er gelegenheid tot borrelen. Zoals u ziet, een gevarieerd aanbod van reguliere en alternatieve therapieën! U bent van harte welkom om deel te nemen aan deze dag, die van 15.00 tot 22.00 duurt en plaatsvindt op Universiteits Centrum De Uithof (Utrecht). Geïnteresseerd? Bel dan voor meer informatie of een (inschrijf)folder naar Alcmaeon.

► Congres 'Flexibilisering'

Het turbulente en competitieve karakter van het bedrijfsleven heeft er de laatste jaren voor gezorgd dat bedrijven zich steeds meer moeten onderscheiden van hun concurrenten. Flexibilisering is één van de manieren waarop

bedrijven hun concurrentiepositie kunnen verbeteren. Om een beter inzicht te krijgen in de wereld die flexibilisering heet en om op de hoogte te raken van de steeds verdergaande ontwikkelingen op dit gebied, organiseert de Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmaeon op dinsdag 17 november een congres over flexibilisering. Het doel van de dag is de deelnemers een idee te geven van de manier waarop flexibilisering binnen organisaties wordt vormgegeven en hoe je je als werknemer het meest effectief kan bewegen binnen een flexibel ingestelde organisatie. De dag zal beginnen met een welkomstwoord van de dagvoorzitter, waarna twee lezingen plaatsvinden. Daarin wordt ingegaan op de mogelijkheden van flexibilisering binnen een bepaald bedrijf geïmplementeerd is. Na de lunch vinden diverse workshops plaats waar dieper ingegaan wordt op verschillende onderwerpen die te maken hebben met flexibilisering. Voorbeelden hiervan zijn (onder voorbehoud) de rechtspositie van werknemers, vrouw en flexibilise-

ring, flexwerken, psychosociale gevolgen van flexibilisering, loopbaanontwikkeling- en begeleiding en employability. Na de workshops vinden een discussie en afsluiting door de dagvoorzitter plaats, waarna u tevens nog een borrel wordt aangeboden. Het belooft een gevarieerde dag te worden, waar men flexibilisering vanuit verschillende hoeken belicht zal zien en waarop de discussie zeker niet geschuwd wordt! Ook u bent van harte welkom op deze dag! Voor meer informatie en voor een (inschrijf)folder kunt u contact opnemen met Alcmaeon.

► Lidmaatschap

Ook u kunt lid worden van de Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen, Alcmaeon. Voor slechts f. 25,- per jaar kunt u begunstiger worden van deze energieke vereniging. U ontvangt dan iedere twee maanden het verenigingsblad 'Geestig' en wordt op de hoogte gehouden van alle activiteiten. Bovendien kunt u deze gratis of met korting bezoeken. *Bent u geïnteresseerd geraakt neem dan contact op met Alcmaeon (030) 2533200 of schrijf een briefje aan Alcmaeon, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht. E-mail: Alcmaeon@fsw.ruu.nl*

Studentenleven

USAC

De Utrechtsche Studenten Alpen Club wordt in november 70 jaar en viert haar 14e lustrum. Ter gelegenheid daarvan wordt een lustrumboekje gemaakt. In het lustrumboekje komt een overzicht van de geschiedenis van de USAC met verhalen en foto's. Wij zijn daarvoor op zoek naar oude verhalen, foto's, archiefstukken, krantenknipsels, enz. De ingeleverde stukken worden na gebruik weer teruggestuurd naar de eigenaren.

Wat niet teruggestuurd hoeft te worden zal in het USAC-archief opgenomen worden. Ik hoop dat we er met uw hulp een mooi lustrumboekje van kunnen maken en dat er weer een paar hoofdstukken aan de rijke geschiedenis van onze Alpenclub toegevoegd kunnen worden.

Informatie: USAC, Postbus 14129, 3508 SE Utrecht, (030)2331403 (Eva Weijer), USAC@studver.ruu.nl. Homepage te bezichtigen op: http://www.ruu.nl-usac

Onderwijs

Informatie over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs, open cursussen

Rechten

Het aan de faculteit Rechtsgeleerdheid verbonden bureau voor Juridisch Post Academisch Onderwijs biedt de mogelijkheid tot

professionele na- en bijscholing. De cursussen worden verzorgd door docenten van de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht in samenwerking met externe, veelal in de praktijk werkzame juristen. **Programma najaar 1998:**
Bestuursrecht
4 en 11 november: Nieuw bestuursrecht: derde tranche Awb.
5 november: Actualiteiten ruimtelijk bestuursrecht.
Strafrecht
10 en 24 november: Forensische seksuologie voor juristen.

Word donateur van het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut te Florence

Individueel

- 50 gulden per jaar
- Meer dan 50 gulden per jaar, nl.....
- Een som van minstens 1500 gulden voor een levenslang lidmaatschap
- Neemt u contact met me op

Bedrijf/instelling

- 1500 gulden per jaar
- Meer dan 1500 gulden per jaar, nl.....
- Neemt u contact met ons op

Naam en voorletters _____

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Land _____

Telefoonnummer _____

Handtekening _____

Stuurt u deze bon svp in een envelop met postzegel naar Stichting I Cinquecento, do Louise de Coligny laan 64 2082 BP Santpoort-Zuid

Bon

Privaatrecht

8 oktober: Recente jurisprudentie Verbintenissenrecht: totstandkoming en algemene voorwaarden.
 15 oktober: Recente jurisprudentie verbintenissenrecht: onrechtmatige daad en schadevergoeding.
 27 oktober: Recente jurisprudentie burgerlijk procesrecht.
 29 oktober: Recente jurisprudentie verbintenissenrecht: niet nakoming.
 29 oktober: Procederen voor alternatieve rechtsgangen.
 5 november: Recente jurisprudentie zekerheden.
 26 november: Verkeersaansprakelijkheid.
 1 december: Actualiteiten verzekeringsrecht.
Arbeidsrecht
 15 oktober: Actualiteiten arbeidsrecht.
Overige rechtsgebieden
 20 oktober, 17 november

en 9 december:

Actualiteitscyclus notariaat.
 30 oktober, 13 en 20 november: Nieuw recht II (voor advocatuur).
 16 november: Juridische instrumenten binnen de nieuwe privacywetgeving.
Voor meer informatie over onze programma's kunt u contact opnemen met het Bureau Juridisch PAO, (030) 2537021/2537022.

CBM

Het Centrum voor Beleid en Management (CBM) is een interfacultaire werkgroep van de Universiteit Utrecht waarin wetenschappers uit diverse disciplines samen werken aan vraagstukken op het gebied van beleid en management. Voor managers en beleidsmedewerkers in de praktijk bieden wij in 1998 en 1999 onder andere de volgende cursussen aan:

► Leergang 'Strategisch management in de non-profit/not-for-profit sector'.

De uitdaging tot het maken van strategische keuzen en het varen van een eigen koers staat centraal in deze tweejarige postacademische leergang die deelnemers afronden met het diploma 'Master of Strategic Management (MSM)'. Deelnemers worden door reflectie op eigen denken en handelen gestimuleerd om aangereikte theoretische concepten, visies en kaders in relatie te brengen met de eigen praktijksituatie. Uitgenodigd worden managers (bestuurders, directeuren) en senior-beleidsmedewerkers die strategische beslissingen nemen en/of voorbereiden voor de organisatie. Duur: gedurende 2 jaar 19 seminars van 2 aaneengesloten dagen met voorafgaand een kennismakingsbijeenkomst.

Kosten: f 14.900,- per opleidingsjaar (incl. accommodatie- en verzorgingskosten).

Start: september 1999.

► Leergang 'Management in dienstverlenende organisaties'. De uitdaging om te 'ondernemen' binnen de randvoorwaarden van het organisatiebeleid en professionals te inspireren tot cliëntgerichte dienstverlening van hoge kwaliteit, staat centraal in deze tweejarige leergang. Uitgenodigd worden managers van relatief zelfstandig opererende organisatie-eenheden in dienstverlenende organisaties van de non-profit/not-for-profit sector. Bij voldoende afronding heeft men recht op het diploma 'Master of Management (MM)'. Duur: gedurende 2 jaar 18 seminars van overwegend 2 aaneengesloten dagen met voorafgaand een kennismakingsbijeenkomst.

Kosten: f 13.500,- per opleidingsjaar (incl. accommodatie- en verzorgingskosten).
 Start: maart 1999.

► Leergang 'Counseling in context'. Na afloop van deze tweejarige leergang zijn deelnemers in staat om met inzicht in de emotionele beleving van de werkplek, bij hun functie passende begeleiding te geven aan anderen op een doelgerichte en professionele wijze. Ook zijn zij in staat om verkregen inzichten om te zetten in ondersteuning van collega's bij veranderingsprocessen. Uitgenodigd worden managers, P&O-consulenten, opleiders, arbodienst-medewerkers en anderen die belast zijn met begeleidings- en/of counselingstaken op de werkplek.

Duur: gedurende 2 jaar 10 seminars van 2 t/m 5 aaneengesloten dagen + 23 korte leesseminars (middag + avond).
 Kosten: f 13.050,- per opleidingsjaar (incl. accommodatie- en verzorgingskosten).
 Start: september 1999.

► Het maken van een marketingplan voor non-profit organisaties. Het doel van deze vierdaagse cursus is deelnemers op een interactieve wijze, stap voor stap aan de hand van bouwstenen (o.a. het formuleren van een missie en bedrijfsdoelstellingen, concurrentie-analyse, SWOT-analyse) een strategisch marketingplan te laten bouwen voor de eigen organisatie. Uitgenodigd worden managers, stafleden en unit-managers van kleine en middelgrote organisaties. Duur: 4 dagen gedurende een periode van drie maanden.
 Kosten: f 2.800,-.
 Start: oktober 1998 en voorjaar 1999.

► Kwaliteit en implementatie in non-profit organisaties.

Het doel van deze vierdaagse cursus is deelnemers inzicht te bieden in het kwaliteitsbeleid van de eigen organisatie en vanuit nieuwe aanvullende perspectieven te werken aan een zelf gekozen praktijkcase. Uitgenodigd worden managers, projectleiders en staffunctionarissen die verantwoordelijk zijn voor kwaliteit in de organisatie of organisatie-eenheid.

Duur: 4 dagen gedurende een periode van drie maanden.
 Kosten: f 3.600,-.
 Start: oktober 1998 en voorjaar 1999.

► Marketing, sponsoring en fondsenwerving voor non-profit organisaties. Deze tiendaagse cursus met terugkomdag reikt medewerkers van non-profit organisaties handvatten aan voor het opzetten en uitvoeren van een strategie voor het verwerven van extra inkomsten uit sponsoring, fondsenwerving en subsidies. Uitgenodigd wordt iedereen die verantwoordelijk is (of zal worden) voor het verwerven van gelden t.b.v. de organisatie.

Duur: 10 dagen gedurende een periode van een half jaar + een terugkomdag.
 Kosten: f 6.495,- (incl. accommodatie- en verzorgingskosten).
 Start: oktober 1998 en voorjaar 1999.

► Workshop 'Werk- en loopbaanbalans'. Deze vierdaagse workshop is bedoeld voor wetenschappers met een wat langer arbeidsverleden, die in een veranderende organisatiecontext hun eigen koers willen (blijven) bepalen. Uitgenodigd worden wetenschappers die werkzaam zijn in wetenschapsorganisaties, zoals universiteiten en verwante onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Doel is elke deelnemer te ondersteunen in het helder krijgen en het maken van keuzen ten aanzien van de werksituatie en loopbaan.

Duur: 4 dagen.
 Kosten: f 3650,- (incl. accommodatie- en verzorgingskosten).
 Start: oktober 1998 en maart 1999.

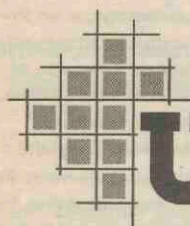
► In-companytrainingen. Op verzoek verzorgt het CBM in-company trainingen voor organisaties en ook cursussen speciaal voor medewerkers van de Universiteit Utrecht.

Informatie: Centrum voor Beleid en Management, (030) 2536338 / 2536463, fax. (030) 2536156, e-mail: c.vangalen@cbm.ruu.nl. Een algemene studiegids over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs en open cursussen is aan te vragen via (030) 2532670.

Bij vluchtelingen denkt u niet direct aan studeren.

Het UAF doet dat wel!

1948 - 50 jaar UAF - 1998

UAF Giro 76300

Word nu ook donateur!

Ruim 1.900 vluchtelingen kunnen op dit moment studeren dankzij de financiële steun en begeleiding van het UAF.

Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF
 Postbus 14300 3508 SK Utrecht
 (030) 252 08 35 / www.uaf.nl / e-mail: donateuren@uaf.nl

Publicaties

Rutgers met de baard

Het boek 'Rutgers met de baard, het levensverhaal van een pastor intrepidus (1883-1942)' gaat over het leven en werk van ds. A.R. Rutgers, een bijzonder mens in het verzet tegen het fascisme. De auteur, A. Bekkenkamp, heeft hierin recht willen doen aan iemand die trouw bleef aan zijn roeping. Al vertellend verbergt hij zijn voorkeuren en zijn ergernissen niet. Hij omschrijft Rutgers als een giraffe, een dier dat meer zichtbaar is dan de rest van de dieren. Rutgers liet graag van zich spreken, ging de discussie en het conflict niet uit de weg. In zijn krachtige vrijmoedigheid bezorgde hij zichzelf vaak relationele problemen. Via een omweg langs Duitsland en Twente kwam Rutgers in april 1931 in Rotterdam terecht waar hij zich vooral richtte op de onderkant van de samenleving. Hij was een heel sociaal bewogen man, die letterlijk een hemd weggaf als hij er twee had en zelfs zijn enige jas als het echt moest. In 1940 nam hij onmiddellijk stelling tegen de bezetter wat leidde tot vele verhoren en uiteindelijk zijn dood in het concentratiekamp.

RUTGERS MET DE BAARD

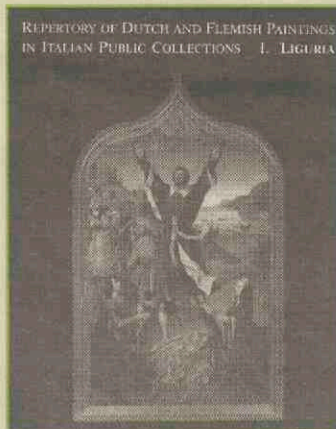
HET LEVENVERHAAL
VAN EEN PASTOR INTREPIDUS
1883 - 1942

van Bekkenkamp

Het boek kan dan ook gezien worden als een eerbetoon aan de wat vergeten 'man met de baard', zoals prof. dr. A. van der Meiden hem op het omslag beschrijft. De inleiding werd geschreven door prof. dr. O. J. de Jong. De auteur studeerde van 1969 tot 1975 theologie in Utrecht en is momenteel predikant in Enschede.

'Rutgers met de baard' door A. Bekkenkamp is uitgebracht bij uitgeverij van de Berg Enschede. ISBN 9055120561.

Informatie voor deze rubrieken gaarne toezenden aan de redactie onder vermelding van 'Publicaties' of 'Personalia'.

Het Repertorium deel 1 Ligurië

Het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut (NIKI) te Florence (zie ook pagina 13) heeft een achtdeelig repertorium in voorbereiding van Nederlandse en Vlaamse schilderijen die in Italië bezit zijn. Het in april verschenen eerste deel gaat over Ligurië. In de vijftiende eeuw ontstond er in Italië grote interesse voor Nederlandse en Vlaamse schilderkunst. In de loop van de tijd zijn deze schilderijen in bezit gekomen van de Italiaanse staat, de kerk, Italiaanse gemeenten en andere overheden. Ze zijn weinig bestudeerd omdat ze vaak in museumdepots worden bewaard en zo voor het oog van de bezoeker maar ook de wetenschapper verborgen blijven. Het repertorium kan op deze manier een bijdrage leveren aan de kennis over Nederlandse en Vlaamse schilderkunst en verzamelingen in Italië. Het materiaal dat een plaats zal krijgen in het Repertorium wordt opgesplitst naar streek. Dit zal leiden tot acht verschillende publicaties die elk apart verschijnen. In het nu verschenen deel zijn werken opgenomen van onder meer Jan van Scorel, Joos van Cleve, Peter-Paul Rubens en Anthony van Dyck. Het NIKI neemt sinds 40 jaar een belangrijke plaats in binnen het prestigieuze wetenschappelijke-culturele milieu in Florence. Voornaamste taken zijn de bestudering van de Italiaanse kunst en de Nederlandse en Vlaamse kunst in Italië en de vorming van Nederlandse en Italiaanse kunsthistorici. Hiermee levert het een essentiële bijdrage aan de verdieping van de kennis over eeuwenoude artistieke betrekkingen tussen de twee gebieden. Repertory of Dutch and Flemish paintings in Italian public collections. Dit is een uitgave van het NIKI in Florence in samenwerking met uitgeverij Centro Di. De eindredactie is in handen van Bert Meijer. Het eerste deel 'Ligurië' is

geschreven door Maria Fontana en Michiel Plomp.

Informatie: NIKI, 50125 Firenze, Viale Torricelli 5, telefoon 0039-55-221612, email iuo@iuo.iris.firenze.it.

Gezondheid van kunstmatig verwekte kinderen

De Wetenschapswinkel Biologie heeft een rapport uitgebracht over de gezondheid van kunstmatig verwekte kinderen. In Nederland wordt ongeveer een op de honderd kinderen met behulp van in-vitro-fertilisatie (IVF) verwekt. Deze kinderen worden vaker te vroeg geboren en hebben daardoor een lager geboortegewicht. Dit is deels toe te schrijven aan het feit dat een geslaagde IVF-behandeling vaak tot een meerlingzwangerschap leidt. Meerlingen worden in het algemeen vroeger geboren dan eenlingen. Opmerkelijk is echter dat IVF-eenlingen vergeleken met natuurlijk verwekte kinderen ook vaker te vroeg geboren worden. Bij te vroeg geboren kinderen kunnen allerlei gezondheidsproblemen voorkomen waardoor er een verhoogde kans bestaat dat het kind overlijdt.

Het rapport 'De gezondheid van kunstmatig verwekte kinderen' is te verkrijgen door overmaking van f 7,50 op postbankrekening 2054419 van de Wetenschapswinkel Biologie te Utrecht onder vermelding van 'rapport P-UB-98-05' en de volledige adresgegevens.

Personalia

Voor zijn scriptie 'De receptie van het postmodernisme in de Nederlandse kunstbeschuwing 1980-1995' heeft drs. Rogier Schumacher de Boekman-Trouw Scriptieprijs 1997 ontvangen. Schumacher studeerde vorig jaar cum laude als kunsthistoricus af aan de Universiteit Utrecht. De jury waardeerde de toegankelijkheid waarmee de winnaar

Adreswijziging

Adreswijzigingen kunt u doorgeven via de elektronische postbus. Als u een e-mail met uw oude en nieuwe adres naar illustrer@csc.usc.uu.nl stuurt, worden uw gegevens door ons verwerkt. Natuurlijk kunt u ook de gecorrigeerde adreswikkels kosteloos terugzenden naar het op de wikkels vermelde antwoordnummer.

het veelzijdige en ingewikkelde onderwerp bracht. Ze omschreef de scriptie als een 'onmisbaar naslagwerk over het postmodernisme in Nederland'. De aanmoedigingsprijs bestaat uit 2500 gulden en een publicatie in gewijzigde vorm in het dagblad Trouw.

Op 28 mei ontving prof. dr. C.G. Roelofsen, universitair docent Volkenrecht aan de juridische faculteit, de Sarton-medaille van de Universiteit van Gent. Deze medaille vernoemd naar George Sarton – een historicus van de bèta-wetenschappen – wordt jaarlijks toegekend aan een historicus. Roelofsen kreeg de medaille voor zijn werkzaamheden op het terrein van de geschiedenis van het internationaal recht.

Dr. H. Rudolph, universitair hoofddocent van het Debye Instituut van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde wordt de nieuwe directeur van deze faculteit. Hij volgt hiermee Piet Zeegers per 1 juli op. Zeegers gaat in opdracht van het college van bestuur projectwerkzaamheden verrichten. Rudolph wordt voor drie dagen directeur en blijft de resterende twee dagen verbonden aan het Debye Instituut.

Prof. dr. Frank Bovenkerk, hoogleraar criminologie is de nieuwe voorzitter van de stichting Slachtoffer in beeld. Slachtoffer in beeld is een leerproject om jongeren bewust te maken van de gevolgen van hun delict(en) voor het slachtoffer.

Het kabinet heeft besloten prof. mr. P. van Buuren voor te dragen als lid van de Raad van State. Van Buuren is sinds 1986 hoogleraar bestuursrecht in Utrecht. Van 1992 tot 1995 was hij decaan van de juridische faculteit. Tot die tijd was hij werkzaam bij het Ministerie van Justitie. Hiernaast is hij onder meer vice-voorzitter van de commissie algemene regels van bestuursrecht, adviseur bij advocaten- en notaris-kantoor Nauta Dutilh en algemeen bestuurslid van het Instituut voor Bouwrecht.

De Universiteit van Demokritos van Thracië (Griekenland) heeft een eredoctoraat toegekend aan prof. mr. A.S. Hartkamp, hoogleraar privaatrecht en advocaat-generaal bij de Hoge Raad. Hij kreeg het doctoraat onder meer voor zijn verdiensten op wetenschappelijk en intermenselijk gebied. Bij de uitreiking hield Hartkamp in het Grieks een rede met de titel 'Naar een Europees Burgerlijk Wetboek'.

Illustrer 12, jaargang 3,
september 1998

Illustrer is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. In samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad. Illustrer verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 70.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts
Redactie: Karin Beneken Kolmer, Nóor van Haaren, Désirée Majoor, Armand Heijnen
Redactie-advies: Mascha Damen, Sandra van Dillen, Peter Giessen, Esther Lusse, Ted Sanders, Harry van den Tweel

Redactie-raad: Willem Kardux, (voorzitter), secretaris Universiteit Utrecht; Joop Kessels, hoofd programma Communicatie; Joke Mat, redactie NRC-Handelsblad; Herre van Oostendorp, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Mascha Damen, Vereniging Utrechts Universiteitsfonds; Leon van de Zande, studievereniging Awater

Aan dit nummer werkten verder mee: Herbert Blankesteyn, Xander Bronkhorst, Maarten Evenblij, Erik Hardeman, Gabby Hees, Armand Heijnen, Annemiek Jonker, Roy Meijer, Leonie van den Schoor, Chiara Soldati, Sander van Walsum
Fotografie: Ivar Pel, Stijn Rademaker
Cartoon: Niels Bongers
Ontwerp en opmaak: Jeske van der Poel, Breda
Druk: Drukkerij Dijkman BV, Amsterdam

© Universiteit Utrecht. Illustrer, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is – onder bronvermelding – toegestaan. Het U-blad stelt op verzoek van de redactie eerder in het U-blad verschenen artikelen en illustraties beschikbaar aan Illustrer.
ISSN: 1383-4703
Voor toezending is gebruik gemaakt van alumnibestanden van:
Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Reünistenvereniging BITON
Reünistenvereniging SSR-NU
Reünistenvereniging Unitas S.R.
'lungit iunctus'
Reünistenvereniging USC
Reünistenvereniging UVSV/INVVSU
Reünistenvereniging Veritas
Faculteit Farmacie
Faculteit Godgeleerdheid
Faculteit Letteren
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Faculteit Sociale Wetenschappen
Faculteit Scheikunde
Faculteit Wijsbegeerte
Faculteit Wiskunde en Informatica
A-Eskwadraat, Avirus, ESN, JSVU, PHEPH, SIB, SAMS, SVKIU, John Tomes, UGV, URIOS, UHSK, KNGMG, KNMG, KNMVD, KNMP, NIBI, NIP

Redactie-adres:
Illustrer, postbus 80125,
3508 TC Utrecht,
(030) 2534073,
(030) 2533685,
e-mail: k.beneken@csc.usc.uu.nl

Een kwartaalkeuze uit de persberichten van promoties, oraties en onderzoek. De persberichten zijn te vinden op internet: <http://www.ruu.nl/persberichten>.

Partner beïnvloedt keuze voor VUT

De keuze van een werknemer om wel of niet gebruik te maken van de VUT-regeling wordt in grote mate beïnvloed door de partner en de baas op de werkvloer. De beslissing valt vaak al ruim voordat de regeling ingaat. Dit blijkt uit het proefschrift 'Older workers in transition: Studies on the early retirement decision in the Netherlands' van C.J.I.M. Henkens. Hij onderzocht het keuzegedrag van 2000 oudere werknemers bij de overheid en in het bedrijfsleven.

Ruim de helft van de partners meent dat uittreding goed is voor de gezondheid van de echtgenoot. De verwachte gezondheid blijkt van grote invloed op de aanmoediging om te stoppen of juist door te gaan. De partner ondersteunt de keuze om eerder te stoppen met werken minder wanneer er nog financieel afhankelijke kinderen zijn of wanneer er negatieve gevolgen voor de relatie worden verwacht. Over het algemeen verwachten ze met dit laatste weinig problemen; dit geldt zowel voor mannen als vrouwen. Als partners gemeenschappelijke hobby's hebben zal de echtgenoot van de werknemer het met de VUT gaan juist aanmoedigen.

In Nederland maakt ruwweg tachtig procent van de VUT-gerechtigden gebruik van de vervroegde-uittredingsregeling. Voorgaande onderzoeken richtten zich alleen op de

financiële aspecten die bij het maken van de keuze van belang waren. De achteruitgang in inkomen (tussen 10-15 procent van het netto-inkomen) is wel degelijk een belangrijke factor maar andere factoren, zoals gezondheid en werksituatie zijn vaak belangrijker. Henkens probeerde economische, sociale en psychologische factoren in het beslissingsproces samen te brengen in één model. Op 12 juni is hij bij de faculteit Rechten gepromoveerd (promotores: prof. dr. J.J. Siegers, prof. dr. F. Tazelaar).

C.J.I.M. Henkens: Keuze voor VUT is geen individuele keuze.

Harttransplantatie

Mensen die een harttransplantatie ondergaan krijgen altijd te maken met een afstotingsreactie: het lichaam beschouwt het 'vreemde' hart als indringer en komt hier tegen in opstand. Medicatie zorgt ervoor dat het afweersysteem van de patiënt wordt onderdrukt zodat er geen schade aan het (nieuwe) hart ontstaat. Nadeel hiervan is dat het de gehele weerstand vermindert waardoor het risico op infecties toeneemt. Tot nu toe werd aangenomen dat de T-cellen (witte bloedcellen die antistoffen produceren) een bepalende rol spelen in het afstotingsproces.

Uit het proefschrift 'Mechanisms of human heart allograft rejection.

The role of T cells, macrophages and cytokines' van E. van Hoffen blijkt dat de werking van macrofagen (witte bloedcellen die afval opruimen) en cytokinen (eiwitten die worden geproduceerd door T-cellen en macrofagen) in het afstotingsproces belangrijker is dan tot nu toe werd aangenomen. Deze kennis kan er op termijn toe leiden dat de medicatie voor mensen met een getransplanteerd hart verbeterd wordt. Op 15 september is Van Hoffen gepromoveerd bij de faculteit Geneeskunde (promotor: prof. dr. J.G. van den Tweel; co-promotores: dr. R.A. de Weger, dr. F.H.J. Gmelig Meyling).

Hoogleraren

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun oratie (aula van het Academieggebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur tenzij anders vermeld):

Prof. dr. D.F. Whigham, faculteit Biologie, 5 oktober

Prof. dr. Th. Koopmans, faculteit Rechten, 7 oktober

Prof. dr. A.J.H. Prevo, faculteit Geneeskunde, 9 oktober

Prof. dr. J.C.M. Smeekens, faculteit Biologie, 12 oktober

Prof. dr. R.J.G.M. Widdershoven, faculteit Rechten, 14 oktober

Mw. prof. dr. J.J. Heijnen, faculteit Geneeskunde, 3 november

Mw. prof. dr. C.H. Brants, faculteit Rechten, 4 november

Prof. dr. M. van Rossem, faculteit Letteren, 5 november

Prof. dr. M.A.P. Bovens, faculteit Rechten, 18 november

Prof. dr. H.G.M. Leufkens, faculteit Farmacie, 19 november om 17.30 uur

Prof. dr. J.G. Lambooi, faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, 2 december om 17.30 uur

Prof. dr. D. Hellema, faculteit Letteren, 3 december

Op 11 november houdt prof. dr. P.R. Baehr (faculteit Rechten) zijn afscheidscollege in de aula van het Academieggebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.00 uur.

Basisonderwijs

In 1985 ging in Nederland de basisschool van start. Net als bij het lager onderwijs en het kleuteronderwijs in de jaren daarvoor was er over de onderwijsinhoud weinig geregeld. In de wet op het basisonderwijs staat dat er onder andere aan rekenen, taal, geschiedenis en aardrijkskunde moet worden gedaan, maar precieze criteria waaraan moet worden voldaan ontbraken. Pas in 1993 worden er kerndoelen vastgesteld voor het basisonderwijs met daarin beschrijvingen van de kennis, vaardigheden en inzichten die minimaal aan alle leerlingen moeten worden

aangeboden. Er komt veel kritiek op die kerndoelen wat al snel leidt tot veranderingen en herzieningen.

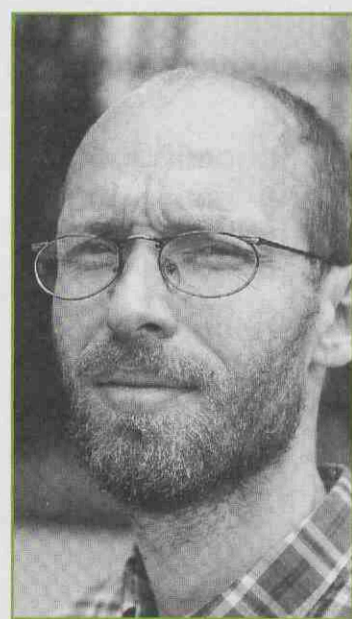
In zijn proefschrift 'Wieden in een geheime tuin. Een studie naar kerndoelen in het Nederlandse basisonderwijs' reconstrueert J.F.M. Letschert het ontwikkelingstraject van de kerndoelen en analyseert hij aan de hand van reacties van betrokkenen het gevoerde beleid. Op 4 september is hij gepromoveerd bij de faculteit Sociale Wetenschappen (promotores: prof. dr. N.A.J. Lagerweij, prof. dr. J.J.H. van den Akker).

Gehoorverlies bij ouderen

Gehoorvragenlijsten zijn voor huisartsen een snelle en betrouwbare manier om inzicht te krijgen in het complexe probleem van gehoorverlies bij ouderen. De vragenlijst kan zicht geven op de gehoorklachten van de patiënt en de gevolgen van deze klachten in het dagelijks leven. Daarnaast biedt de vragenlijst huisartsen de mogelijkheid om gericht door te verwijzen voor nader onderzoek. Tot deze conclusie komt huisarts Vincent van Schaik in zijn proefschrift 'Hearing disorders in the elderly: hearing questionnaires in general practice'. In Nederland zijn circa een miljoen mensen van 60 jaar en ouder slechthorend. Dit kan volgens Van Schaik grote sociale consequenties hebben. "Ouderen durven niet meer naar het theater te gaan of voelen zich ongemakkelijk op een verjaardag omdat hen te veel ontgaat. In de ergste gevallen worden ze zelfs voor dement versleten. De kinderen klagen dan dat vader of moeder niets meer onthoudt van wat hen is verteld".

De gehoorvragenlijst geeft volgens Van Schaik huisartsen de mogelijkheid deze problemen te lijf te gaan. "Het eerste deel bestaat uit tien eenvoudige vragen die duidelijkheid geven over de klachten. Soms zijn die klachten minimaal en heeft de patiënt er vrede mee. Is dat laatste niet het geval dan

wordt het tweede deel gebruikt. Dat gaat in op de mate van hinder en ongemak die de patiënt als gevolg van de slechthorendheid ervaart." Op 8 september is Van Schaik gepromoveerd bij de faculteit Geneeskunde (promotor: prof. dr. R.A. de Melker; copromotor: dr. M.E.L. Bartelink).

Vincent van Schaik: Slechthorendheid heeft grote sociale consequenties.

De buik laten spreken

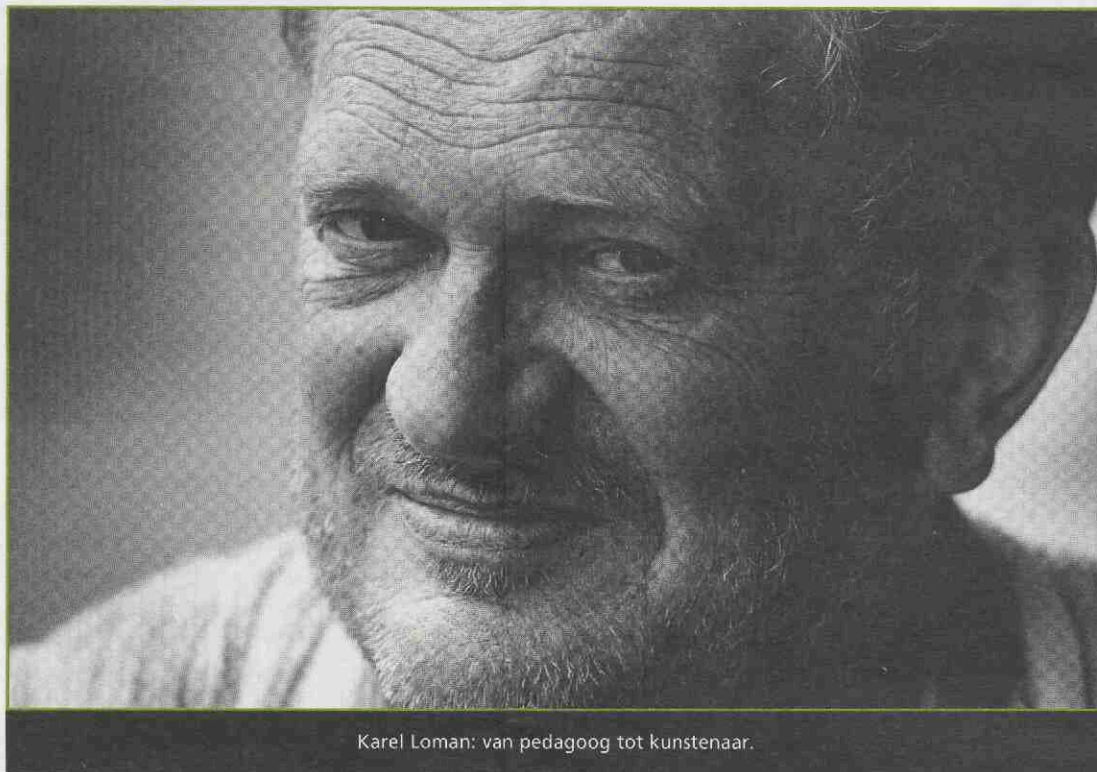
De zijsprong

Opmerkelijke loopbanen

Karel Loman (1944) studeerde in 1986 af in de pedagogiek. Nu is hij kunstenaar.

"Dit heb ik 'Gouden boom in de Voegen' genoemd. Mijn vrouw wil het niet verkopen, omdat het ons favoriete vakantieadres uitbeeldt." Karel Loman bladert met zichtbare trots door de map waarin hij foto's van zijn aquarellen heeft verzameld. Een uitgebreid en veelkleurig oeuvre, variërend van Toscaanse en Provençaalse landschappen tot naakten en boeketten, gaat in figuratieve of meer abstracte vorm aan het oog voorbij.

Het is nu vijf jaar geleden dat Loman de boeken van zijn studie pedagogiek naar de zolder verbande. Toen het Leerlingwezen in de provincie Gelderland waarvan hij directeur

Karel Loman: van pedagoog tot kunstenaar.

was fuseerde en op de commerciële toer ging heeft Loman nog even mee gedaan, maar op 48-jarige leeftijd nam hij van de ene op de andere dag

ontslag. Hij was het contact met zijn basis, de klas, kwijt. "Sommigen noemden het een moedige stap, anderen een domme. Het was in ieder geval een ingrijpende", herinnert Loman zich.

Een kwart eeuw was Loman op directieniveau en als leraar actief geweest in het basis- en het voortgezet beroepsonderwijs. In de avonduren en weekenden studeerde hij. Eerst behaalde hij zijn MO-akten aan de Katholieke Hogeschool in Tilburg en later zijn doctorandustitel pedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Met zijn studie in Utrecht had hij overigens niet in de eerste plaats de bedoeling om een andere baan te vinden. "Ik wilde juist afstand nemen van de praktijk door met andere studenten te filosoferen over onderwijs, maar ook over onderwerpen uit de menswetenschappen."

De studie was verrijkend. Toch kwam Loman na zijn ontslag in 1993 tot de conclusie dat hij zich in zijn loopbaan te veel had gericht op het rationele denken. Het was tijd om "de buik te laten spreken". Bewust schakelde hij een outplacementbureau in dat gebruik maakte van kunstzinnige activiteiten om mensen zichzelf te laten ontdekken. Voor Loman werd het middel een doel. Hij bleek een talent voor aquarellen te hebben. Zijn medecursisten waren razendenthousiast. "Ik heb ter plekke meteen mijn eerste expositie gehouden", vertelt de kunstenaar. Inmiddels heeft autodidact Loman al een flink aantal succesvolle tentoonstellingen in binnen- en buitenland op zijn naam staan. Van half oktober tot half november zal zijn werk te

zien zijn in de kunstkelder van het stadhuis in Putten. Leven van de kunst kan Loman echter nog niet. Uit sociaal oogpunt houdt hij zijn prijzen laag. Hij was immers altijd al meer mens- dan commercieel gericht. Sinds enkele jaren is de schilder uit Ede daarom tevens werkzaam als coördinator kunstzinnige vorming en buitenschoolse opvang voor de internationale schakelklassen van een grote scholengemeenschap in Utrecht. Didactisch gaat het op de automatische piloot, maar de sociale en creatieve band met de kinderen van vluchtelingen en asielzoekers stimuleert. "Ik ben terug bij de basis. Doctorandus Loman is weer gewoon Karel Loman", grinnikt hij.

Oproep voor deze rubriek

Bent u na uw studie ook iets heel anders gaan doen of kent u iemand die een 'zij sprong' heeft gemaakt, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@csc.usc.uu.nl

Illustrer 13 verschijnt op 19 december 1998

Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 4 november 1998. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.

Doctorándus

Een paar jaar geleden viel op de radio met hinderlijke regelmaat een reclameboodschap te beluisteren waarin een intellectueel figureerde. Hij heette Versteeg, had geen initialen of voornaam, maar was wél doctorandus. En dat werd de luisteraar grondig ingepeperd. Zijn gezag straalde immers af op het product dat hij moest verkopen: parketvloeren. Hij had er zelfs een boekje over geschreven. 'Wonen op hout', heette dat. Of 'Leven op planken'. Ik weet het niet meer precies. De eruditie van de auteur kwam er in elk geval bondig in tot uiting.

Sinds de zegetocht van deze doctorandus Versteeg door de Nederlandse ether, is het nooit meer helemaal goed gekomen met deze titel. Ik heb hem in elk geval kort daarop van mijn visitekaartje afgevoerd. Maar misschien moet ik drs. Versteeg daar niet de schuld van geven. Misschien komt het wel door de grijze alumnus van deze universiteit die ik ooit mijn kaartje presenteerde. Hij keek er aandachtig naar, tuitte de lippen en zei: "Zo, zo. Doctorandus. En wanneer gaat u afstuderen?" Hij had gelijk natuurlijk. Want als doctorandus ben je niks, maar mag je alleen iets wórdén: doctor. Maar deze finesses hebben buiten de academische gemeenschap vooralsnog een betrekkelijk klein bereik. Je zou de kost niet willen geven aan al die hbo'ers die maar wat graag doctorandus Versteeg zouden willen heten. Of nog maar te zwijgen over de hbo-bestuurders die hun studenten het liefst met een titel de arbeidsmarkt op willen sturen.

Ook voor menig telemarketeer lijken professor en doctorandus nog uitwisselbare begrippen: ze dragen allebei een bril, houden niet van voetbal, en verdienen lekker. Gisteravond had ik nog iemand met dit wereldbeeld aan de lijn. "Spreek ik met meneer Van Walsum?"

"Jazeker."

"Doctorándus Van Walsum?"

Als een gesprek zó begint, moet je je op het ergste voorbereiden. Ik kwam er nog genadig vanaf met de toezegging dat ik mij ga verdiepen in de brochure die mij aanstonds zal worden toegezonden. Die brochure gaat over parketvloeren. Naar de auteur heb ik niet durven informeren, want dat staat zo geïnteresseerd. En dan zit je echt vast aan een huisbezoek van doctorandus Versteeg. En dat hoop ik echt nooit mee te hoeven maken.

Sander van Walsum, redacteur De Volkskrant

Adressen

Universiteit Utrecht Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533550 Fax: (030) 2533388

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Bureau: Achter de Dom 20,
3512 JP Utrecht (030) 2538025
ufonds@ufonds.uu.nl

Coördinator alumnibinding
Mw. drs. D.T.M. Majoor, Heidelberglaan 8,
3584 CS Utrecht (030) 2534072
E-mail: d.majoor@usp.uu.nl

Aardwetenschappen
Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
(030) 2535050 Fax: (030) 2535030
E-mail: i.beekman@geo.uu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
(030) 2532276 Fax: (030) 2534526
E-mail: w.j.c.amesz@bio.uu.nl

Diergeneeskunde Androclusgebouw
Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
(030) 2534851 Fax: (030) 2537727

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
(030) 2537313/2532525 Fax: (030) 2513953
E-mail: h.m.dobbelaar@pharm.uu.nl

Geneeskunde Stratenum
Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
(030) 2538888 Fax: (030) 2539025
E-mail: bureau@med.uu.nl

Godgeleerdheid Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2531853 Fax: (030) 2533241
E-mail: necr@theo.uu.nl

Letteren
Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
(030) 2536105 Fax: (030) 2536083 E-mail
medewerkers: <naam>@let.uu.nl

Natuur- en Sterrenkunde
Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
(030) 2533284 Fax: (030) 2539282
E-mail: facbureau@phys.uu.nl

Rechtsgeleerdheid
Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
(030) 2537018/2537017 Fax: (030) 2537300
E-mail medewerkers: <voorletters.voor-
voegelsachternaam>@law.uu.nl

Ruimtelijke Wetenschappen
Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2532044 Fax: (030) 2540604
E-mail: r.vanderlinden@geog.uu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
(030) 2533793/2533791 Fax: (030) 2533072
E-mail: j.a.dekooker@chem.uu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw
Zuid, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
(030) 2534700 Fax: (030) 2531619
E-mail: bureau@fss.uu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2531831 Fax: (030) 2532816
E-mail: bureau@phil.uu.nl

Wiskunde en Informatica
Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
(030) 2531515/2533536 Fax: (030) 2518394
E-mail: hurk@math.uu.nl

IVLOS Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533400 Fax: (030) 2532741
E-mail: ivlos@ivlos.uu.nl